

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Parashat derakhim

Rosanes, Judah ben Samuel

הדוהי, סענאזר

Ṷinitsi'ah, 5503 [1742 oder 1743]

סייחה, ררד

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9997

הרוח אפילו עושה נדקה בסתר לא ינקה מדינה של גהינם שנא' יד ליד לא ינקה רע יע"ט - ולפי שלא היו עושים נדקה בא עמיהם בדיון נמור אבל ירושלם פטטו ידיהם במזות דהיינו שהיו עושים נדקה והפכו מדת הדיון למדת רחמים ומשום הכי לא בא עליהם במשפט חזק והוא התי' עמנו שאמר רבי יוחנן באגדה דפרק חלק - באופן שכל האגדות האלו הם דברים אחדים איך בהם הפרט כי אם כפי' ולא חלו בה ידיים דלפי אגדה דפרק חלק מאי דכתיב ולא חלו בה ידיים הוא מעיקר הקושיא דויגדל עון בת עמי מחטאת סדום ועם כל זה בסדום לא חלו בה ידיים כלומר שלא נפרע מהם עז שליח ואלו בירושלים חלו בה ידיים כלומר שנפרע מהם עז שליח ומשום הכי לא בא עליהם במשפט חזק וכא התירוץ לזה ידי נשים רחמניות כלומר דכירושלים היו עושים נדקה : אך כפי האגדה דכ"ר מאי דכתיב ולא חלו בה ידיים הוא תירוץ הקושיא שהק' הכתו' ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום ואלו לא נשתייר מהם פליטה ואלו נשתייר מהם פליטה לזה תי' הכתיב דכסדום לא חלו בה ידיים כלומר שלא עשו נדקה ואם כן נשאררה מדת הדיון במקומה וחייבה מדת הדיון שלא ישתייר מהם פליטה אבל ירושלם שהיה בהם מזות הנדקה הפכו מדת הדיון למדת רחמים ונשתייר מהם פליטה - הכלל העולה דלכל האגדות בירושלים לא התנהג בהם במדת הדיון כי אם במדת הרחמים - טוב ראיתי הדבר מפורט במדרש חזית כפ' חשכני אחריו נרובה וז' אמר ר' יאודה אמרה כז' לפני הקב"ה דכונו כל עולם על טהנת עם שכנותי במדת הדיון ועמי במדת רחמים אחריו נרובה והביאו על זה אותה אגדה דכ"ר

דרך דרמים דרוש יט

במדרש אך עמי לי עונה קטנה אליהו כהן היה ואמר לה שמפרים הלה מן העינים ע"כ -

באהבת ה' אותנו קדשנו במגופיו אשר יענה איתם האדם וחי בהם אמר רחמנא באין לך דבר שיעמד בפני פקוח נפש - וזכו כבא לכאור ויבוח הגרופית עם אליהו והמסך הפסוקים הלא הם כמובים בספר מלכים סי' י"ז זה תאמר ותלך לקחת ויקרא אליהו ויאמר לקחי נא לי פת לחם כידך ותאמר חי' ה' אלקיך אם יס לי מעונ כי אם מלא כף קמח בכד ומעט שמן בנפתח והנני מקושטת סנים עגים ובאתי ועשיתיהו לי ולבני ואכלנוהו ומתנו ויאמר אליהו אליהו אל תראי באי עמי בדברך אך עשה לי מעט ענה קטנה בראשונה והנחת לי ולך ולבניך מעשי באחרונה כי כה אמר ה' אלקי ישראל כד הקמח לא תכלה וגו' - ויס לדקק בפסוקים אלו טובא חזא במ"ט היא ואכלנוהו ומתנו דלאוזה תכלית הזכירה יום המיתה לא היה לה לומר אלא שאין לה כי אם מלא כף קמח בכד ומעט שמן בנפתח והם נזכרים לזה לאכול ואם לא יאכלו ימותו אבל המיתה של אחר האכילה אינו נודק לטעמה - עוד יס לדקק במאמר אליהו אל תראי באי עמי כדברך אך עמי לי מעט ענה קטנה וגו' דה"ק עמי כדברך והלא זה אינו אלא כדבריו דלדידה לא הייתה נותנת לאליהו ולא כלום - עוד יס לדקק כמה שכל אליהו דבריו ואמר עמי לי ענה קטן בראשונה והנחת לי דלמאי אינו נודק לומר והנחת לי באומרו עמי לי סני - ומה כמה שסיים דבריו ואמר כי כה אמר ה' וגו' דמאי נתינת טעם הוא למאי דקאמר אליהו והול' וכה אמר ה' -

וקודם כל דבר נקדים דנרסין בפ' בתרא דיומא ת"ר מי טאחזו בולמוס מאכילין אותו טבל וטביעית שביעת טבל ותרומה ונבלה מאכילין אותו טבל וטביעית שביעת טבל ותרומה בן תימא אומר תרומה ולא טבל א"ר הובא דאפטר בחולין כ"ע לא פליגי דמתקנין ליה ומספינין ליה כי פליגי בדלא אפטר בחולין מ"ס טבל חמור ומ"ס תרומה חמורה מ"ס טבל חמור אבל תרומה חזיא לכהן ומ"ס תרומה חמורה אבל טבל אפטר לתקוניה ע"כ - ופרש' דאפטר בחולין טיט דיי בחולין של טבל להאכילין לאחר שתנטל תרומתו דכ"ע לא פליגי דמתקנין ליה ומספינין ליה בחולין ואין מאכילין אותו טבל ולא תרומה כי פליגי בדלא אפטר בחולין אה"כ אוכל את כולו וקאמר מאכילין אותו הטבל כמות שהוא ולא יפרטו מתנו תרומתו להאכילין תרומה לעצמה וחולין לעצמו וכן תימא אומר מוטב שיפרטו תרומתו ויאכילוהו כל אחד לעצמו ולא יאכילוהו טבל במות שהוא מ"ס טבל חמור שאפילו לכהנים אינו ראוי ומ"ס תרומה חמורה שאין לה היתיר אבל טבל אפטר דמתקן להו וחולין זהו דריוין לכל אדם ע"כ -

והנה 11 1

הרוח אפילו עושה נדקה בסתר לא ינקה מדינה של גהינם שנא' יד ליד לא ינקה רע יע"ט - ולפי שלא היו עושים נדקה בא עמיהם בדיון נמור אבל ירושלם פטטו ידיהם במזות דהיינו שהיו עושים נדקה והפכו מדת הדיון למדת רחמים ומשום הכי לא בא עליהם במשפט חזק והוא התי' עמנו שאמר רבי יוחנן באגדה דפרק חלק - באופן שכל האגדות האלו הם דברים אחדים איך בהם הפרט כי אם כפי' ולא חלו בה ידיים דלפי אגדה דפרק חלק מאי דכתיב ולא חלו בה ידיים הוא מעיקר הקושיא דויגדל עון בת עמי מחטאת סדום ועם כל זה בסדום לא חלו בה ידיים כלומר שלא נפרע מהם עז שליח ואלו בירושלים חלו בה ידיים כלומר שנפרע מהם עז שליח ומשום הכי לא בא עליהם במשפט חזק וכא התירוץ לזה ידי נשים רחמניות כלומר דכירושלים היו עושים נדקה : אך כפי האגדה דכ"ר מאי דכתיב ולא חלו בה ידיים הוא תירוץ הקושיא שהק' הכתו' ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום ואלו לא נשתייר מהם פליטה ואלו נשתייר מהם פליטה לזה תי' הכתיב דכסדום לא חלו בה ידיים כלומר שלא עשו נדקה ואם כן נשאררה מדת הדיון במקומה וחייבה מדת הדיון שלא ישתייר מהם פליטה אבל ירושלם שהיה בהם מזות הנדקה הפכו מדת הדיון למדת רחמים ונשתייר מהם פליטה - הכלל העולה דלכל האגדות בירושלים לא התנהג בהם במדת הדיון כי אם במדת הרחמים - טוב ראיתי הדבר מפורט במדרש חזית כפ' חשכני אחריו נרובה וז' אמר ר' יאודה אמרה כז' לפני הקב"ה דכונו כל עולם על טהנת עם שכנותי במדת הדיון ועמי במדת רחמים אחריו נרובה והביאו על זה אותה אגדה דכ"ר

וזהו כונת ר' לוי דאמר דטס טנים היו הנחלים עמומת בידו של נבריהל שמא יעשו תשובה כיון שלא עשו פקס לזרקן בחימה ולקעקע בינתם לפי טראה שכפי מדת הדיון ראוי ה' לקעקע בינתם ואמר לו הקב"ה נבריהל נבריהל להונך להונך כלומר אל תורקס בחימה אלא ננחת לפי טים בהם כני אדם שטושים נדקה וכיון שכן הם מהפכים מדת הדיון למדת רחמים ואינו יכול לבא עמהם במדת הדיון כי אם במדת רחמים - וזהו כתיב ונחמנו ונחמנו במחלת הדרוס דלעתיד לבא כטיבא הקב"ה ללכות עכו"ם מן העולם עומדים כל השרים של מעלה ואומרים כלום יש לפניך משוא פנים מה נשתנו אלו מאלו - שהכונה היא עם מה שפרש' בפסוק מי זה בא מאדום דלעתיד לבא הקב"ה בכבודו ובעתו נפרע משרו של עשו ואחר כך מעטו שנאמר כי רותה בשמי' חרבי ואחר כך על אדום אשליך נעלי - וכמו שנבאר לעיל דאיתא בספרי דלעתיד לבא נפרע הקב"ה מן עכו"ם בעצמו ולא על ידי שליח שנא' לי נקם וכלם - ועל זה עומדים כל השרים של מעלה ואומרים כלום יש לפניך משוא פנים מה נשתנו אלו מאלו והיא הקושיא בעצמה שהקשה בפרק חלק - וזהו כונת הכתיב שטושים כל השרים ואומרי' מי זה בא מאדום חמוץ בנדים מבגרה זה הדור בלבוטו נועה ברוב כחו טרוחין טבא הקב"ה בעצמו ליפרע מן עכו"ם ואם כן בא עמהם במשפט חזק נועה ברוב כחו כדי ללכותם לנמרי ועל זה טוחלים וכי משוא פנים יש לפניך והלא בירושלים שהיו חטאים ביותר נפרעת מהם על ידי שליח כדו - טלא לבא עמהם במשפט חזק ומה נשתנו אלו מאלו והיא הקושיא עצמה שהקשה בפרק חלק - ואומר הקב"ה למיכאל החור להם תשובה ומיראל מתקוק לפי טלא מנא תשוב' לקושיא השרים לפי שידע שישראל כפי מדת הדיון היה ראוי לבא עליהם במשפט חזק ועם כל זה התנהג עמהם במדת רחמים - לזה השיב הקב"ה אני מדבר בנדקה והיא תשוב' בעצמה שטיבא ר' יוחנן בפרק חלק דיתר' על

על 11 1

דרך החיים דרוש יט

אנו יכולין לתקן הטבל ובגון כאין הבעלים כאן • דומה לאותה
 סקסו הרחמנים ול עלה היות דאמרינו כפרך כחרא דמסכת
 עז דטבל אומר במסו מסוס דכהיתו כך איסורו דלמה לי כך
 טעמא מיפוק ליה דטבל הוי דבר טיט לו מתירין ויתירו דמיירי
 כשאין הבעלים כאן ואין מי שיכול להפריט התרומות • הכא
 נמי מחלוקת זה דת"ק וכן תימא פיירי בדלא אפטר בחולין
 כלומר שאין הבעלים כאן כדי שיתקן את הטבל והטמא איכא
 שני איסורים נפרדים אחד של טבל ואחד של תרומה ונחלקו
 ת"ק וכן תימא חויה פהס איסורו חמור דעל כולם חייב על כל
 זית וזית וסימנין מגתתי לפי זה בהרמב"ם בפד מלכו' מאכלות
 אסורו נכתב טבל ותרות' אם אי אפטר לתקן את הטבל מאכלין
 אותו טבל והנה כל היט הולך יראה שפטר דברי הרמב"ם
 מורים כאשר נכתבו לדעת הר"ן דהיינו שאי אפטר לתקן הטבל
 עמו ומיירי שיש כאן שני קבוס אחד של טבל וא' של תרומה •

ורפי שירוש וזה שכתבו לדעת הר"ן ניהא לי קופי' אחרת
 שנקטתי בסוגיא זו דבמה נחלקו אבות העולם אם
 מאכלין אותו טבל או תרומה דמר סבר טבל חמור ומר סבר
 תרומה חמורא ולמה לא נעשה תיקון אחר וינצל מאיסור טבל
 ומאיסור תרומה והוא שיתקן הטבל ויפריט התרומה ויחזור
 ויערב אותה עם החולין דהטמא ליכא איסור מורה כלל דהא
 מן התורה חד כפרי בטיל כדכתיב אחרי רבים להטות ומה גם
 בזמן כתיבו וכמבואר • וכי תימא מטוס דאין מבטלין איסור
 לכחלה זה אינו מילה ארוכה כלל ולא מיכשי' לסכרת לאקת
 הרמב"ם והאחרוני' דאית להו דאיסור זה דאין מבטלין איסור
 לכחלה הוא מדרבנן דוקא דפטיטא דמוטב שיטבור איסור
 דרבנן ולא יעבור על איסור מורה אלא אף לת"ד דהא דאין
 מבטלין איסור לכחלה הוא מדרורייתא וי"ק לה מודיע בפלה
 מכל מקום פטיטא דאינו אלא איסורא כגלמא ואפילו לא ליכא
 וכמבואר וא"כ מוטב שיעבור איסור זה דאין מבטלין איסור
 שאינו אלא איסורא בעלמא מתה שיטבור החולה באיסור שהוא
 במיתה בידי שמים וכי תימא דאיסור הטבל או התרומה עובר
 עליה החולה אך איסור דאין מבטלין איסור חנו עושים אותו
 ולא יפנו האיסורין לידחות אנלנו • זה לא נישן ליאמר כלל
 שהרי אנו כותשין לחולה בשב' כדי כלא אכל החולה נבלה הרי
 שאין הפרט אם נעשה האיסור על ידי החולה או על ידי אחרים
 כל שהוא לגורך החולה חסוב כגוף אחד • והנה בכלמא להר"ן
 דאית ליה דכח מיירי כשאין הבעלים כאן לא קס' א כלל אך
 לרס' דאית ליה דכח מיירי שאנו יכולין לתקן הטבל אלא כאין
 די בחולין לבדם לאחר כניסלה תרומתן אחתי לא תיקבו שיתקן
 ויחזור ויערב ונענא דאין באן למרבה כי אם איסורא בעלמא •

וראיה דס"ל לרס' דכל איסור שנעשה שהוא לגורך החולה
 ובגון טבל ותרות' דלכילת טבל או תרומה הוא
 צורך החולה וכן לשחוט לחולה או להאכילו נבלה דע"כ לגורך
 החולה צריכין אנו להתי' איסור דנטייל נשמה או איסור דאכילת
 נבלה בזה הוא שאנו טעדים האיסורים אויזו קל ואויזה חמור
 ומאכלין אותו הקל הקל החלה אצל הכא באיסור זה שאנו
 מבטלין איסור אין בו צורך לחולה כלל דמאי איכפת ליה
 אם אנו מבטלין האיסור' אם לאו ואף שאנו מגילין אותו האיסור
 חמור מכל מקום כיון שאין בו צורך לחולה לא ניתו איסור זה
 לידחות אף שהוא איסור קל ומוטב שיטבור החולה על איסור
 חמור כיון שהוא צורך החולה מתה שיעבור על איסור קל כיון
 שאיסור זה אין בו צורך לחולה •

וסימנין מגתתי לחילוק זה ברלב"ג בפירוטו על מה כאמר
 אחימלך לדוד אין להם חול • אל תחת יד יבי' אם
 לחס

ורגוה דע אדבר במאי דהוקסא לי בסוגיא זו מהא דכתב
 הר"ן בשם הראב"ד בחולה שיש בו סכנה דשוחטין לו
 דלמה לא נאכילוהו נבלה שהיא איסור לאו ועדיף מלשחוט
 שהוא איסור סקילה • ותיירך דנהי דאיסור נבלה הוא איסור
 לאו וכמה איסור סקילה מ"ט איכא חומרא אחרת נבלה
 שהאובלה עובר על כל זית וזית טבה אצל לעניין סבת לא עבר
 אלא בסעת שחיטה וחד איסור הוא דאיכא ומש"ה לאוין הרבה
 דנבלה לא תקרו איסור קל לנבו חד לאו דכסת אע"ג דהוי איסור
 סקילה ע"כ • ונוראות נבלתתי מה יענה הר"ן ביום שידוכר
 בו סוגיא הלון דנחלקו רבנן וכן תימא אם מאכלין אותו טבל
 או תרומה ולפי דבריו פטיטא דמתקנין לטבל ומאכלין אותו
 התרומה בפני עגמה דליכא איסורא כי אם כאותו זית דתרומה
 אצל בטבל חייב על כל זית וזית טבה ואע"ג שאין כאותו זית על
 טבל שיטור תרומה להתחייב עליו מכל מקום איסור הטבל אינו
 בטבל התרומה שיש בה אלא צורת מלך היא' שהאובל טבל חייב
 מיתך והרי כהנים שאובלים תרומה וחייבים מיתה על הטבל
 ובמבואר • והטמא הדברים ק"ו ומה התם בכסת איסור סקילה
 אחרי דמוטב שיטבור איסור דסקילה מתה שיטבור תרי איסורי
 דלאו דנבלה הכא דתרייהו איסור מיתה בידי שמים לא כל ככן
 שאמר דמוטב שיטבור חד איסור דתרומה מתה שיטבור תרי
 איסורי דטבל ואע"ג דאיסור תרומה חמור מאיסור טבל מטוס
 דטבל איסור לתקניה מכל מקום פטיטא דטפי חמור איסור
 סקילה מאיסור לאו מתאי דחמיר איסור תרומה מאיסור טבל •
 וכי תימא דהר"ן לא אמר' למילתיה חליבא דת"ק כי אם חליבא
 דכן תימא דסבר דמאכלין אותו תרומה זה אינו חדא דאנן ק"ל
 דהלכתא בת"ק וכמו שפסק הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות
 דטבל ותרומה מאכלין אותו טבל ועוד דאף דניתא דהלכתא
 ככן תימא עדין הקוטיטא במקומה עומדת שהרי בנמרא כמבוא
 לתם טעם לכן תימא דמאי מאכלין אותו תרומה אחר
 דטעמיה הוא מטוס דסבר דטבל חמור מטוס דלא חזייה לכהן
 אכל תרומה חזייה לכהן ולפי דברי הר"ן לא אינטרדך להאי
 טמא דאף דניתא דתרומה חמירא מאיסור טבל מאכלין אותו
 תרומה משו' דבתרות' לא עביד כי אם חד איסורא ובטבל עביד
 תרי איסורי באופן דבריו הר"ן הללו לכאורה הם מתמיהים •

והנראה אגלי דהר"ן אל רוח אחרת אמת בפירוט הסוגיא
 דמאי דאמרינן איכא דאיסור בחולין דכילי
 עלמא לא פליגי דמתקנינן ליה ומספיקן ליה אין הכונה כחו
 ככירס רס' דהיינו שיש די בחולין שבו ומאי דאמרינן כי פליגי
 בדלא איסור בחולין היינו כאין די בחולין ולדידיה אין כאן כי
 אם קב אחד כל טבל ונחלקו אם מתקנים אותו אם לאו ולפי פי'
 זה לא הוי דומיא דרישא דקמני טבל ונבלה מאכלין אותו נבלה
 טבל וכפיעית מאכלין אותו כפיעית שהם שני איסורים מדברים
 כפרדים אך להר"ן הך דטבל ותרות' הוי דומיא דרישא דטבל
 ונבלה וטבל וטעמיה ומיירי דיש כאן שני הויס אחד של טבל
 ואחד של תרומה והאמר רבה איכא דאיסור בחולין כולי עלמא
 לא פליגי דהיינו דבידינו לתקן הטבל כ"ע לא פליגי דמתקנינן'
 ליה ומספיקן ליה ומיירי דיש שיש די בחולין של טבל זה להארילו
 לאחר שניטל תרות' ודין שאין די בחולין של טבל זה להארילו
 לאחר שניטל תרות' ודין הכי ודין הכי מתקנינן ליה ומספיקן
 ליה דאכילו אם אין די בחולין שבו לאחר שניטל תרות' ודין
 מתקנינן ליה ומאכלין אותו דחילין והתרומה כי יוכי דלא
 ליעביד ליתירין הרבה דהיינו שאם יאכל הטבל כמות שהוא
 יעבור י"ל כל זית וזית אך לאחר שיתקנו אותו אינו עובר אלא
 על כית דתרומה כי פליגי דלא איסור בחולין כלומר שאין
 אנו

לחם קדשים אם נשמרו הנעדים אך מאשה וזל והמיר הכתוב
 אכילתה לזרים ולא אכילתה בטומאה כי הזרות יתכן שיותר
 מפני פקוח נפש כי האכיל' היא בגממות עסירה הסכנה שתייה
 ערעוב וחולס הטומאה אין ראוי שתדחה מפני זה אחר שאינה
 בעגמותה סיבה להסיר הסכנה ע"כ * והנה הסריו על המדה
 במה שכתב שהטומא' אין ראוי שתדחה מפני הסכנה ודבר זה
 ישתקע ולא יאח' טלח מצינו טום אסור שאינו נדחה מפני
 פקוח נפש כי אם עז' וג'ע' וספיכות דמי' אבל טלח כל האיסורים
 בכללם נדחים מפני פקוח נפש ואילו הם דברים פשוטים * ודע
 בדפוק הכונס אמרינו ויתאוו דוד ויאמר מי יסקני מים מכור
 בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת הנכורים במחנה פלטיים
 ויטלכו מים מכור בית לחם אשר בשער מאי קח' מביא ליה
 אמר רב' אמר ר' טמון באש קח' מיבעיא ליה אי כרי' אי כרכני'
 ופ' רשי' טמון באש קח' מיבעיא ליה מעשה בא' לפניו במחנה
 עשרו אנשי' נדיט' של ישראל ונדרך לשלול הלכה אם חייבים
 לשלם כלים הטמוני' בתוכה כרו' או פטורים כרכני' רב הוגא' את'
 נדיט' הטעור' ד' ישראל הוו דהוו מטפרי' פלטיים בהו וקח'
 מיבעיא ליה מהו להנכל עמנו בתמון חכרו שלחו ליה אשו' להגיל
 עמנו בתמון חכרו כו' * ובתבו' המום' מהו להגיל עמנו בתמון
 חכרו מיבעיא ליה אם חייב לשלם כשהגיל עמנו מפני פקוח
 נפש ע"כ * כונת דבריהם דודאי לא נסתפק דוד אם תותר
 להגיל עמנו בתמון חכרו במקום סכנה דאין לך דבר שיעמד
 בפני פקוח נפש ואין יתכן ששיכו לו הסנהדרין דאשו' להגיל
 עמנו בתמון חכרו אלא דמה שנסתפק דוד הוא דנהי דמות'
 להגיל עמנו מכל מקום חייב לשלם או דלמא פטור כיון דכרשו'
 קח' עבדו והסיכו לו דחייב לשלם וכ"כ הר"ש יע"ש * ולפי זה
 מאי דאמרינו בנמרח בשלמא לת' ד' למקלי היינו דכתיב ויתייב
 בגוף החלקה ויגילה כו' הכונה היא שחייב אותם לשלם דמי
 העדשים והטעורים אך רשי' זל' כתב ויגילה טלח יטרפה
 הואיל ואסור להגיל עמנו בתמון חכרו ע"כ משמע דל' דמה
 שנסתפק דוד הוא אם תותר להגיל עמנו בתמון חכרו והדבר
 הוא תימה בעיני דאין יתכן דבמקום פקוח נפש אסור להגיל
 עמנו בתמון חכרו *
 גמ' מה שכתב הדלכ"ב בסוף דבריו ולזאת הסיבה בעינת
 יותר לכבות את הנר ולא יותר לטלטל את הנר כמו
 שביארנו במקומו ע"כ * דבר זה לא נפתר ולא יתבאר ואם כיוון
 על אותה שטינו בפ' ד' שכתב המכבה את הנר מפני שהוא
 תמירא מפני צוים מפני לסטים מפני דוח דעה מפני החולה
 שיטן פטור ואוקמהו בגמ' בחולה שיטן בו סכנה וברין הוא דליטני
 מותר אלא מטום דבעי לחיטני סיפא חייב תנא רישא פטור ועל
 זה הוקשה לו דאמאי תמירו לכבו' יטלטל הנר ויוגי' אנה תהחדר
 ונכח קושיא זו חילק בין טלטול לכבו' * הא לא קשיא כלל דלא
 אחא מתני' להורות כי אם שהתורה תלאכה נמורה דמכבה מפני
 נזים ומפני החולה היבא דאי' אפשר בעיני אחר כי אם בתכנה
 ובגוף שום לחוס טעם שיוגי' אנה חוץ לחדר יבואו נזים או יכבד
 חוליו ויסתכן אבל פשיטא דאם אנו יכולים להסיר הסכנה על
 ידו טלטול הנר פשיטא שלא נעשה תלאכה נמורה ואטו אם יכול
 לכבות הנר באוזה דבר שלא ידחה האור החונה לא יעשה אלא
 ודאי דהתם בתמני' לא חיידי' אלא היבא דלכבה טום תיקון להסיר
 הסכנה אלא תי' סיבה הנר ואשמועי' דמות' *
 דן' אחת דקושיא הרב בדברי' אחימלך שאמר לדוד אם
 נשמרו הנעדים אך מאשה היא קוש' עגומה דלא ימנע
 אם ידע אחימלך בסכנת דוד טאחוו בולמום כדברי' דזל' אם כן
 אשיילו לטמאש היה מהראוי שיאכיל ואם לא ידע טאחוו בולמום

אם כן מי התיר לו לתת לו לחם קדש שהוא אסור לזר * וראיתי
 להרב בעל יפה מראה בפ' דיומא מא' ב' עלה היה דאמרינו רב
 הונא אחר עשרים וארבעה עשרות שאל דוד ברעבון אכלם
 וכתב שם הרב שאלם כולם דוד תחמת רעבון טאחוו בולמום
 והוכרך לאכול כולם אע"ז דבלאו הכי היו מותרות לזרים מכיון
 דהוסרו מעל השלחן לאחר הקטרות הבזיכין והביא הרב אותה
 סוגיא דפרק שפי הלחם דקאמר והוא דרך חול' ואף כי היום
 יקדש בכלי דהכי קאמר להו דוד לא מיבעיא האי דכיון דנסיק
 ליה ממעילה דרך חול' הוא אלא אפילו אחיך נמי דהיום יקדש
 בכלי הכו' לי דליכול דמסוכנו הוא * ומאן הכריז הרב דלחם
 הפנים שאסר מהשלחן אחר הקטרות הבזיכין שהם עותרים
 לזרים * וכן טנה עוד בדבר הזה והקשה מכל' שאל דוד הכ"ד
 עשרונים תחמת רעבון דלמא רובו ניתן לו לנידה לדרך כיון
 דמות' היה אפי' בלא סכנה כו' ע"כ *
 וארתי' בקטת המחילה דבר זה ישתקע ולא יאמר דמלתא
 דפשיט' היא דלחם הפנים אף שהוסר מעל השלחן
 אחר הקטרות הבזיכין אפי' אסור לזרים לפי שהוא קדשי קדשי'
 דאינו נאכל אלא ליום וליילה ולא אהני הקטרות הבזיכין אלא
 להוציא ממעילה דקזל דכל דבר שיט' בו היתר לכהנים אין בו
 פסום מעילה אבל לעולם דאסור לזרים כדון כל קדשי קדשים
 וזה פשוט * ואם כן דהרא' קושיא לדוכמא דמה היתה כונת
 אחימלך באומרו אם נשמרו הנעדי' אך מאשה * וראיתי לרש"י
 שכתב אם נשמרו אך מאשה בקושי' אני מאכילן לזרים אך זה אי'
 אפשר שאכילהו בטומאה וכ"כ רבינו יעשיה * ולא ירדתי לסוף
 דעתם דלמה יקל בעיני אחימלך אכילת הזו קדשי קדשים ויכבד
 בעיניו אכילתם לטמאש והלא אין לך דבר שיעמד בפני פקוח
 נפש *
 זכרי' ליישב כל זה נביא המטק' הפסוקי' שאמר דוד לאחימלך
 ועתה מה יש תחת ידך חמשה לחם מנה בידו או הנמל'
 ויען הכהן את דוד ויאמר אין לחם חול' אל תחת ידי כי אם לחם
 קדש יש אם נשמרו הנעדי' אך מאשה ויען דוד את הכהן ויאמר
 לו כי אם אשה עזרה לנו כמחול' שלטום כו' והוא דרך חול' ואף
 כי היום יקדש בכלי ויתן לו הכהן קדש כי לא היה שם לחם כי
 אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה' לטום לחם חום כיום הלקחו
 ע"כ * והנה הדקדוקים באלו הפסוקים רבו כמורכו' חדא' במ"ש
 דוד מה יש תחת ידך היא מלה תייתרת דפשיטא דמה שיש תחת
 ידו יתן לו ולא ממה שאינו תחת ידו * ועוד יש לדקדק בפ' ש'
 חמשה לחם מה הית' כונת דוד במספר זה ואינו מדרך המוסר'
 למי שסול' חויה דבר מחברו שיטלו ממנו במדה במקו' ובמסורה
 ולא היל' ל' אלא שיתן לו לחם כדו' שלא ימות ברעב * וכן יש
 לדקדק במה שסיים דוד דבריו ואמר או הנמנא הם דכריש'
 מויתרים דאם כוננו היא שאם לא היה ביד אחימלך לחם שיתן
 לו מה שמת' בידו הא מלתא דפשיטא היא ואם כוננו היא שאם
 לא יש לו ה' לחם שיתן לו מה שימנא דהיינו ששלטה או ארבעה
 לחם גם זה לא יתכן דאין יתכן שאם לא היה נמל' ביד אחימלך
 מה שאל' דוד בלא יתן לו מה שימנא בידו * וכן יש לדקדק
 בפ' שאמר אחימלך אם נשמרו הנעדי' אך מאשה יקשה מה
 שהקטנו דאמרי' אל התיר אכילת' בטומאה לאחר שהיו פסוכים
 וכן יש לדקדק במאי דקאמר דוד והוא דרך חול' ואף כי היום
 יקדש בכלי כמעט דברים הללו אין להם מוכן לפי שטטור * ובפ'
 שתי הלחם אמרי' מאי דרך חול' דקאמר להו הכי האמרו ליה ליכא
 לחם כי אם לחם חום המוסרים מלפני ה' אחר להו לא מיבעיא
 הא כיון דנסיק ממעילה דרך חול' אלא אפילו אחיך נמי דהיום
 יקדש בכלי הכו' לי דליכול דמסוכנו הוא דאחוו בולמום יפ' ד' ש'
 דנסיק

אם ידע אחימלך בסכנת דוד טאחוו בולמום כדברי' דזל' אם כן
 אשיילו לטמאש היה מהראוי שיאכיל ואם לא ידע טאחוו בולמום

אחת דקושיא הרב בדברי' אחימלך שאמר לדוד אם
 נשמרו הנעדי' אך מאשה היא קוש' עגומה דלא ימנע
 אם ידע אחימלך בסכנת דוד טאחוו בולמום כדברי' דזל' אם כן
 אשיילו לטמאש היה מהראוי שיאכיל ואם לא ידע טאחוו בולמום

אחת דקושיא הרב בדברי' אחימלך שאמר לדוד אם
 נשמרו הנעדי' אך מאשה היא קוש' עגומה דלא ימנע
 אם ידע אחימלך בסכנת דוד טאחוו בולמום כדברי' דזל' אם כן
 אשיילו לטמאש היה מהראוי שיאכיל ואם לא ידע טאחוו בולמום

אחת דקושיא הרב בדברי' אחימלך שאמר לדוד אם
 נשמרו הנעדי' אך מאשה היא קוש' עגומה דלא ימנע
 אם ידע אחימלך בסכנת דוד טאחוו בולמום כדברי' דזל' אם כן
 אשיילו לטמאש היה מהראוי שיאכיל ואם לא ידע טאחוו בולמום

דנפיק מעעילה דכיון דסלקו מותר לכהני' וכל שיש לו טעם
היתר לכהנים אין בו מעילה ולא מיבעיא הך סברא כסתלק אף
אף אם הם מסודרים על השלחן הנו לי דמסוכן הוא ע"כ וכבר
הביא רש"י פניני' זו בפירושו :

ויש לתמוה טובא דמאי קאמר ל"מ הך דכיון דנפיק
מעעילה הותר לזרים והלא קדשי קדשים הם וכו' וכת'
מטום דהיה מסוכן א"כ מה חדש לו דוד אפי' הנהו דהיום יקדש
בכלי הכו לי פטיטא דכיון דהותר לו לאכול קדשי קדשים אף
שהיה זר מטום דהיה מסוכן פטיטא דהותרו לו כל האיסור' ועוד
מנ"ל לדוד שאחיהלך היה טועה בדיון זה לחלק נבי מסיבין בין
דבר דנפיק מידי מעעילה לדבר דלא נפיק מידי מעעיל' עד שהגורף
דוד לומר לו דאפילו דבר שלא ינא מידי מעעילה הותר לו . וע"ק
לי דכיון דהמציאות היה שהיה טם לחם הפני' דנפיק מידי מעעיל'
טורה זה של דוד טבא ללמד לאחיהלך שאפי' קדש דלא נפיק
מידי מעעילה דהוה למסוכן למה מאחר שלא נזכר בדברי אחיהלך
הפך מזה שהרי אחיהלך לא אמר אלא שהוא נזמן לו לחם קדש
במאי אס נשמרו הנערים וכו' ולא חילק בין לחם דנפיק מידי
מעעילה ללחם דלא נפיק מידי מעעילה . עוד זל דבטעת הנתיבה
דכתיב ויתן לו הכהן קדש ביאר הכתוב דנתן לו מלחם הפנים
המוסרים מלפני ה' ולמה זה במחלת הדברים שאמר שהיה לו
לחם קדש למה לא ביאר שזה הלחם היה מלחם הפנים המוסרים
מלפני ה' וכדי ליישב כל זה נקדים הקדמה אחת ונחקור במיה
זמן היה ויכוח זה של אחיהלך עם דוד . ובאגדת שמואל אמרין
דוד אשכחיה לאחיהלך שהיה עושה לחם הפנים בטבת אל ביום
הטבת וערכו כתיב עריכתו בטבת ואין מעשהו בטבת אל כך
למדנו דואז דמעשהו דוחה את הטבת אל דוד כך מקובלני
עריכתו בטבת ואין מעשהו דוחה את הטבת ע"כ . וכבר בגמרא
גדרו נד זה בפרק שמי הלחם ונחלקי רז ור"ט באפיית לחם
הפנים דרז סבר דדוחה את הטבת ור"ט סבר דאינו דוחה את
הטבת ואחריו בגמרא אמר ר' אבהו בר כהנא וסנייהם מקרא
אחר דרסו והוא דרך חול אף כי היום יקדש בכלי רז דהית ליה
דדוחה את הטבת סבר דבחול אשכחיהו דקא אפו ליה קא תמה
ואמ' דרך חול קא אפיתו ליה אף כי היום יקדש בכלי ואפסיל
ליה בלינה ור"ט דהית ליה דאינו דוחה את הטבת סבר דבטבת
אשכחיהו דקא אפו ליה ואמר להם דרך חול בעיתו למעבדיה
מידי טבור מקדש שלחן הוא דמקדש ע"כ . ואף על נב דבגמרא
דחו נד זה ואמרו ומי מניח אחרת דבטעת אפייה אשכחיהו
זהכתיב ויתן לו הכהן קדש כי לא היה טם לחם כי אם לחם
הפנים המוסרים מלפני ה' והטאו כונת הכתוב שאמר והוא
דרך חול לכונה אחרת . מכל מקום אגדת שמואל חולקת אש"ס
דלין וס"ל דבטעת אפייה אשכחיהו ולקויטת הגמרא זל דלטולס
בטעת אפייה אשכחיהו והמתין דוד מעט עד שגאפה וסדרו
אותו על השלחן וסלקו הלחם שהיה טם מפל השלחן ונתן לדוד
מלחם הפנים המוסרים מלפני ה' ואפשר שיעקר קויטת הגמרא
אינה אלא אליב' דמ"ד דבחול אשכחיהו דוד בטעת אפייה ולזה
הקטו דזה לא יתכן דאי אמרת דבחול אשכחיהו ע"כ היה ביום
השמי טהור טעת אפייה ואיך כתיב טענו לו מלחם הפנים
המוסרים מלפני ה' וכיום שמי מאי טיחיהו לחם זה הרי לא
היה נאכל אלא ליום וליה אף למאן דאמר דבטבת אשכחיהו דוד
לאחיהלך אפשר דבטעת אפייה אשכחיהו וכו' סכתבכו . נמנינו
למדן דבאותה טעה טבא דוד אכל אחיהלך היו טם שני מיני
לחם האחת היא מה שהיה מסודר על השלחן והאחר הוא מה
שסלקו מפל נבי השלחן וחלקו אותו לכהנים .

והנה

והנה רד"ק זל הקסה דאף דכתיב אחיהלך לא היה לחם
חול וכי לא היה ככל העיר לחם חול שיטאל דוד
מאחד מבני העיר עד שהגורף אחיהלך למת לו לחם קדש וא"ת
לא רנה דוד לנלות עמנו בעיר ובסתר בא אל אחיהלך היה לו
לאחיהלך לכקס לחם חול מאחד מבני העיר להאכיל לישראל
וכי היו חוקרים לאחיהלך בעבור מי מבקש אותו והתשובה כי
נזכר עיר הכהנים היתה כולה כהנים לפיכך נקראת עיר הכהנים
וכיון שהיתה כולה כהנים ולא היה ישראל שוכן ביניהם היו
כל העיר אוכלים תרומה והתרומה היא לזרים בעון מיתה
והמסוכן מחמת רעב מאכילין אותו דבר האיסור אם אין לנו
מותר ומשני דברים האסורים מאכילין אותו הקל ולפיכך נתן
לו אחיהלך לחם הפנים המוסרים מלפני ה' שאין בהם מעילה

אחר הקטרת בויכי לכוה ע"כ .
והנה מ"ט דאיסור התרומה חמיר מאיסור קדש דכריו
באמתו מאד אף בת"א שיהיה האוכל טהור אף אם
היה טמא הדבר הוא בהפך שאיסור הקדש חמיר מאיסור תרומה
לפי שטמא האוכל את הקדש הוא בכרת וכדכתיב והנפש אשר
תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו וזכרתה
הנפש היא מנמיה ואפי' זר כשהוא טמא שאוכל קדשי קדשים
חייב כרת ואע"ג דכלא טומאה נמי היה אסור בקדשי קדשים
מכל מקום איסור טומאה חייב עליה וחייב כרת ואע"ג דוד
טמא טעבר עבודה אינו חייב משום טומאה כי אם משום זרות
וכדמוכח הסוגיא דפרה ד' אחין כבר כתבו המוסרי' שם דטעמא
הוא משום דאטומאה דעבודת מקדש לא הוזהרו זרים כי אם
כהנים דכתיב דבר אל אהרן ואל בניו ויגורו מקדשי וכו' אבל
בטומאה דאכיל' קדשים כתיב שמתח והנפש אשר תאכל בשר
שכולל כהנים וזרים . והו' שכתב הרמב"ם בפרק ח' מהלכות
פסולי המוקדשין כל אדם שנטמא בו' ואכל כוית מן הקדשים
כו' חייב כרת וטעמא דחיל' איסור טומאה על איסור זרות באכילת
קדשי קדשים הוא מטעם איסור כולל דהיינו מעיקרא היה הזר
מותר בקדשים קלים ואיסור בקדשי קדשים נטמא מנו דנאמר
בקדשי קלים גם כן נאמר בקדשי קדשים וכל זה הוא מבואר
באותה סוגיא דפ"ד אחין אף גבי תרומה ליכא כי אם מיתה בידי
שמים לזרים משום זרות ולכהנים משום טומאה וזר טמא שאכל
תרומה אינו חייב כי אם משום זרות דכי אורר רחמנא אטומאה
לא אזהר אלא לכהנים כדכתיב איס אים מורע אהרן והוא גרוע
ופסוק זה הוא אזהרה לכהן טמא שאכל תרומה . והו' שהרמב"ם
בפ"ו מהלכות תרומות כתב זר שאכל תרומה בזדון בין שהיה
טמא בין שהיה טהור חייב מיתה בידי שמים הרי מבואר דוד
שאכל תרומה בזדון אין חילוק בו בין טמא לטהור נמנא לפי זה
דאף דבאדם טהור קדש קול תרומה מכל מקום באדם טמא
חמיר קדש מתרומה לפי שקדש הוא בכרת ותרומה מיתה בידי

שמים וידוע דכרת חמיר מיתה בידי שמים .
ויש לנו עוד לדעת דטמא שאכל קדש טהור בכרת הוא
דוקא לאחר שקרבו מתירו וכדתנן בפ"ב דמעילה זה
הכלל כל שיש לו מתירין אין חייבין עליו משום פגול נותר
וטמא עד שקרבו מתירו והנה המתירים הם במנחות הקטרת
הקומץ והלבונה ובשתי הלחם הקרבן ב' ככשי עלת ובלחם
הפנים הקטרת הבזיבין וכל הדברים הללו הם הלכות פסוקות .
ונתנא לפי זה דהיכא דיש לפנינו שלשה איסורים דהיינו לחם
הפנים אחר הקטרת הבזיבין ולחם הפנים קודם הקטרת הבזיבין
ותרומה הקל שכבולס הוא לחם הפנים אחר הקטרת הבזיבין
טלין בו כי אם לאו זרות וחמור ממנו הוא לחם הפנים קודם
הקטרת הבזיבין דאינא לאו דמעילה וחמור שכבולס הוא תרומה

ט"ז

שהוא במיתה בידי שמים וכל זה באדם טהור אך באדם טמא
 הקל שבכולם הוא לחם הפנים קודם הקטרת כזכור לביא
 מיתה מטום דלא קרבו מתיריו וחמור מתנו תרומה שהוא במיתה
 בידי שמים וחמור שבכולם הוא לחם הפנים אחר הקטרת כזכור
 שהוא בכרתי וכבר כתבנו למעלה דכשבת אשכחיה דוד לאחיהלך
 ועוד כתבנו למעלה דלרזל פירוש הכתוב דהוא דרך חול הוא
 לחם הפנים אחר הקטרת כזכור שהוא קרוב להיות חול מאחר
 שאין בו מעילה ופי' ואף כי היום יקדם בכלי הוא לחם הפנים
 קודם הקטרת כזכור שמתקדם בשלחן שקדושתו חמורה שיש בו
 מעילה • ונרמזין בפ' דיוטא כיצד כהן גדול נוטל חלק בראש
 נוטל חלה משתי חלות ד' או ה' מתעשה לחם הפנים ד' חומר
 לעולם ה' שנאמר והיתה לאהרן ולבניו מחנה לאהרן ומחנה
 לבניו • וכבר נתבאר סם בנמרא חלה היה נוטל ה' ולא שס' יע"ס
 והנה דבר ידוע הוא שחיהלך היה כ"ב וכדכתיב ושאלו לו
 בחלקים •

ובזה נבא לביאור הכתובים בזיכור זה דאחיהלך עם דוד
 והנה ארוננו דוד אף בחוליו שחזו בולמוס וקן
 ויושב בישיבה היה וכלכל דבריו במספט וכבר ידע דכבוד היו
 בולם אוכלי תרומה ולא היה עם חולין כלל ולזה אמר לו ועתה היו
 מה יס תחת ידך ה' לחם תנה בידי כלומר חלקך שהוא ה' לחם
 דבין כל כ"ב שנוטל ה' לחם תנה בידי או חם חין לך לפי שמיטטר
 שכבר נאכלו או הנמנא תנה בידי כלומר מהלחם שהוא מנוי
 תמיד דהיינו הלחם שבשולחן שהוא מנוי תמיד כדכתיב לחם
 פנים לפני תמיד ואפילו כשהיו מסלקים הלחם לא היו מסלקים
 עד שהיו משיתים אחר למאמרו יתברך לפני תמיד והקד' ה' לחם
 ללחם הנמנא על פי שורת הדין שמי שחזו בולמוס מאכילין אותו
 הקל הקל תחלה והה' לחם שהם תחת ידו קיל איסורם לפי שאין
 בהם מעילה אף הלחם הנמנא חמור איסורם לפי שיש בו דין
 מעילה • והנה אחיהלך הבין דבריו דוד שלא רצה תרומה מטום
 דחמור איסורא שהוא במיתה בידי שמי' והסיב לו האמת כדכרין
 שאין לו לחם חול כי אם קודם יס אף חין אפי' גותן לך לחם קודם
 חלה אם נשמרו הנערים אף מאשה לפי שכשהם טהורים התרומה
 חתירה איסורא מהקודם אף אם לא נשמרו מאשה שהם טמאים
 אדרבה איסור אכילת קדשים בטומאה חמיר איסוריה מאיסור
 אכילת תרומה בטומאה וכמו שכתבנו ואם כן חין חני נותן לך
 לחם קודם כי אם תרומה והנה אחיהלך דקד בדבריו אף לא חילק
 בין קדם לקדם חלה אלא שם הדברים ואמר שלא היה נותן לו טום
 לחם קדם בין ה' לחם בין לחם הנמנא אלא אם נשמרו הנערים
 אף מאשה ועל זה הטיב לו דוד טזה אינו ואמר ויען דוד א הכהן
 ויאמר לו האמת הוא כי אם אשה עזורה לנו כתמול שלשום ונז'
 כלומר דכולנו טהורים וזה שאני אומר לך שכולנו טהורים הוא
 והוא דרך חול דהיינו ללא שהוא דרך חול דהיינו שקרבו כזכור
 שיש באכילתו בטומא' כרת וכל שכן שיש לחם קדם שהיום יקדם
 בכלי טלא קרבו כזכור וכיון שכן אף אם היינו טמאי' היית נרי'
 ליתן לנו לחם קודם ממה שקדם בכלי דכיון טלא קרבו המתירין
 חין בו מטום טומאה ואם כן קיל מפרומה דתרומה יס בו מיתה
 בידי שמים מה שאין כן באוכל בטומאה מהלחם טלא קרבו
 מתיריו נמנא טלא נדק אחיהלך כמה סגסג את הדלת טלא היה
 נותן לחם קודם חלה אם היו טהורים אבל אם היו טמאים לא
 היה נותן לחם קודם כי אם תרומה טזה אינו לפי שיש הפרס בין
 קדם לקדם כמו שביארנו ולפי שיטת רזל שאמרו דה' ק' להו דוד
 לא מיבעיא הך דכיון דכפיק ליה ממעלה דרך חול הוא האף
 נמי דהיום יקדם בכלי הכו' • ונתמנו בתחלת דבריו דמהיבא
 תיתי לחלק נמי מסוכן בין קודם הקטרת כזכור לאחר הקטרת
 כזכור

הכזכור • יס ליישב גם כן לפי דרכינו דדוד בחר בלחם הפנים
 מהתרומה מטום דאיסור תרומה חמור מאיסור לחם הפנים מ' מ'
 היה עולה על הדע' דהיינו דוקא לגבי לחם שכבר הוקטרו כזכור
 דלית ביה איסור מעילה כי אם איסור לחו דורות ופשיטא דקיל
 מתרומה שהוא במיתה אבל קודם הקטרת כזכור איבא תרמי
 איסור אכילת קדשים קודם הקטרת המקטיר ואיבא איסורא
 דמעילה והיה עולה על הדעת דמוטב שיאכל תרות' אף מאיסורו
 חמור שהוא במיתה כיון שאין בו חלה איסור אחד ולא יאכל קדם
 קודם הקטרת המתיר לפי שיש בו שני איסורים ותכלין יס לזה
 מדברי הר"ן זל שכתבנו בתחלת דברינו דמוטב שיחלל סבת אף
 שהוא איסור חמור ממה שיאכל ככלה אף שהוא איסור קל לפי
 ששניהם איסור בכל זית וזית • לזה בא דוד ואמר דליתמנו להנך
 מילי דלא מיבעיא האי דכיון דנפק ממעיל דרך חול הוא ופשיטא
 שאף שיש בו איסור לורים מכל מקום קיל מתרומה שאיסורה
 במיתה חלה אפילו האף נמי דהיום יקדם בכלי דאיבא שני
 איסורים מ' קיל מתרומה שאיסורה במיתה אף חין בה כי אם
 איסור ה' והחילוק שיש בין הך להאיך דהר"ן הוא מבוחר ודוק •
וחזר הכתוב ואמר ויתן הכהן קדם כי לא היה עם לחם חול
 כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה' טזה הלחם הוא
 קרוב להיות חול מאחר שקרבו כזכור ואין בו מעילה וכיון
 שהיו טהורים נתן לו מזה הלחם המוסרים מלפני ה' שהוא דרך
 חול ולא נתן לו מהלחם האחר לפי שהוא קדוש יותר ומזיר
 איסורא • העולה מכל זה דלעולם אף אכילת קדשים בטומאה
 הותר למסוכן ומה שאמר אחיהלך אם נשמרו הנערים אף מאשה
 דוח אחרת אמו בדברים הללו ובהלכתא רבנא חזו היה עסק
 עם דוד לראות חזו איסור קיל מחבריה •

באופן דליתמנו לדברי הרלב"ג שכתב דאכילת קדשים
 בטומאה לא הותר למסוכן • ומכל מקום אף
 שסתרנו שבת רלב"ג מכל מקום עיקר החילוק שכתבנו לרבות
 דש' דלא הותר לבטל האסור' כידים כיון שאין במעשה זה תועלת
 לחולה כיתן להאחר ובמקומו עומד • אך מה שקשה בעיני
 לחילוק זה הוא דאיתא התם בנמרא על מילי דקאמר רבה היבא
 דאפטר בחולין דכ"ע לא פליגי דמתקנין ליה ומספיגין ליה
 והקטו פשיטא ופירשו לא נריבא שכתב וחזרו והקטו שכתב נמי
 פשיטא טלטול מדרבנן הוא כו' יולפי מה שחלקנו נהי דהפטרות
 תרומות שכתב חין בו כי אם איסור דלטול בעלמא מכל מקום
 כיון דחין בו כדרך לחולה לא כיתן איסור זה לידחות דמיתא
 דאיסור דאין מבטלין איסור דאף על גב דאיסורו קיל כיון דחין
 בו כדרך לחולה לא כיתן לידחות אף שבאיסור זה הקל ניטול
 החולה מאיסור חמור וכל זה הוא לשיט' רש"י אף לפי מה שכתבנו
 דהרמב"ם והר"ן מפרטים פירוש אחר בסוגיא זו דהיינו שיש באין
 שני שיטורים אחר של טבל ואחד של תרומה וא"א לתקן הטבל
 לפי שאין הבעלי' כאן לא קטיא כלל מה שהקטיבו שיפדים ויחזור
 ויערב וכמבואר • אך כפי שרש"י קטיא טובא ז"ל ויס לי בזה
 עוד אריכות דברים ופטרט כדברי הרמב"ם שכתב טבל ותרומה
 אם א"א לתקן את הטבל מאכילין אותו טבל שאינו קדוש
 פתרומה • ולא ידעתי למה השמיט החלוקה האחרת דאם אפשר
 לתקן הטבל אף שהוא שב' ואף טבל זה הוא מעבין שאינו נקוב
 בחין איסורו כי אם מדרבנן מ' מוטב שידחה איסור טלטול
 ויעכר ולא יאכל טבל דרבנן מטום דלאא אתי למיסרי טבל
 דאורייתא וכל זה הוא דוקא בדבר שחזר עלמנו הוא מן התורה
 בגזן דגזן וכוננו בו אז הוא דאפילו שהיה בעבין שאינו נקוב
 שאין חיובו כי אם מדרבנן מ' חייבין דלאא אתי למסרי טבל
 דאורייתא אבל היבא דלעול' חין חיובו כי אם מדרבנן לא חייבין
 דלמא

ולמה חתי למשרי טבל דאורייתא ומס'ה לא יעסה בשבת אלא
 יאכל הטבל כמו שהיה וכל זה הוא מבוחר באותה סוגיא ולא
 ידעתי למה השמיט הרמב"ם כל זה הכלל העולה דכל איסורים
 שבעול הותרו לחולה אלא דבטבל ותרומה נחלקו אם יאכל הטבל
 כמו שהוא או יתקן אותו ויאכל החולין לכד והתרומה לכד
ועל פי האמור בפנין הנה תקום אתי לבאר מאמר הנגב
 בשבת הטעם ואנחנו המסך הפסוקים של ויכוח אליהו
 עם הגרפים לישב כל הדקדוקים שעמדנו עליהם לעיל. ויש
 לדקדק במאמר זה טובא חדא דלמאי אינטריך אליהו לנזות
 על זה שפירש חלה וכו' נחשדה הגרפית שתאכל מהעיסה קודם
 הפרשת חלה שהוא כמיתה בידי קמים והלא אשה חשובה היתה
 ואול' שהיתה אמו של יוכה. ועוד מדקאמר ליה ה' הנה גויתי
 עם אשה אלמנה לכלכלך מסתמא נדקת היתה דחוקה הוא דע'
 רשעים יתפרנס אליהו ועוד דלא עביד ניסי לסקרי וע"ק דאם
 אשה זו היתה חסודה בעיני אליהו שתאכל טבל איד אכל אליהו
 החלה ודלמא נשמאת העיסה דבגדי ע"ה חדרם למרושים וכהן
 טהור שאוכל תרומה טמאה עובר בלאו הבא מכלל עשה. וכו'
 דהגרפית היתה אשת חבר וק"ל דאשת חבר אפ"ו כמה החבר
 וגשאת לע"ה הרי היא בחוקתה וכו' זו שלא נשאת לע"ה והרי
 היא בחמורתה. הא ליתא דכיון שהיא חסודה לאכול טבל שהוא
 בתיה בידי שמים אם כן אבדה החמורה והרי היא חסודה
 להאביל תרומה טמאה שהוא באיסור לאו הבא מכלל עשה
 דהחסוד לדבר החמור חסוד לדבר קל. והנראה בזה הוא בי
 הנה מודעת זאת שהיתה שנת רעבון ולהיות נפסה ונפש בנה
 היתה נרובה לאכול אותו כד הקמח וכדמתיב ואכלנוהו ומתנו
 ופי' דק"ל לאחר שנאכלוהו נמות כי אין לנו מה נאכל עוד.
 ואם היה באפשרות טפחות מחד הקמח היתה יכולה להחיות
 את נפשה ונפש בנה איד היתה רוצה לאכול כל כד הקמח ולמ'
 אחר האביל הושת היה לה לשייר מיט' מאותו כד הקמח ולאכלו
 אחר אותה האבילה כדי שלא תמות. אלא ודאי שטיערה בעתה
 שכדי להחיות נפסה ונפש בנה היתה נריב' לאכול כל מה שכד
 ולפיכך היתה מותרת לאכול העיסה בלתי הפרשת חלה לכו
 שאין לך דבר שיעמד בפני פקוח נפש.
ובזה נבא לבאר הפסוקים והגרפית עם אליהו היו חלוקים
 בחלוקת ת"ק וכן תימא דהגרפית היתה סבורה
 כת"ק ואליהו כבן תימא. והנה דבר ידוע הוא שבכ"ד מתנות
 שזכה ה' לזרעו של אהרן ים הפרס במינום אגל מוני המתות
 שהמתנות שאינ' טובלים כגון ראשי' הבן וזרוע ולחיים ודכותם
 אינן נמנים אלא חטוב אחת כלומר שנטווינו ליתן ראשית הבן
 לכהן וכן ניטווינו ליתן זרוע ולחיים לכהן אך בדברי' הטובלים
 כגון תרומה ומעשר ראשון ומעשר שני ועני נמנה ההפרטה
 מנה אחת לפי שנאמר עלינו האביל' עד שנפרש תרומה ואח"כ
 נמנה הנתינה לכהן מנה אחרת. וזו היא אחד מההטנות
 שהשינו הרמב"ן להרמב"ם אל טמנה מנות חלה ההפרטה
 והנתינה לכהן מנה אחת והרמב"ן השינו וכפס' שהם שתי מנות
 האחת היא ההפרטה לפי שכל העיסה אסורה לנו עד שנפרש
 החלה וזאת שנית נתינתה לכהן.
והנה אליהו שאל ממנה ואמר לה לקחי נא לי פת לחם
 בידך ועל זה הסיבה לו שאין לו שום תוחלת ממנה
 ותאמר לו חי האלהיך אם יש לי מעונ ב' אם מלא כקמח וכו'
 ואפי' חלה איני מתרחק ממנו דאני עושה אותו לו ולבני
 ואכלנוהו ומתנו שלא היה לה כי אם שיעור להחיות נפסה ונפש
 בנה ומס'ה היתה איב' אותו כמות שהוא בטבלו ואינה מפרשת
 חלה. ועל זה הסיב' לה אליהו שאין הדין כן אלא כבן תימא
 ואמר

ואמר לה באי עמי בדברך שתאכל הכל לפי שאת מסוכב' ונתינה
 את לאכול הכל להחיות נפשך ונפש כנך אך עמי לי ענה קטנה
 דהיינו שפירש חלה ואחר כך תאכל הכל העיסה המתוקפת
 והחלה לפי שאסור הטבל הוא איסור חמור וכסדרת בן תימא
 וחזר ואמר לה והוגאת לי בלומר כל מה שאמרתי לך הוא
 להתלמד במקום אחר אך עכשו אני אומר לך והוגאת לי בלומר
 שמקיים גם כן מנות הנתינה מסוס דאעיקרה דמילתא אין כאן
 סכנה כלל כי בה אחר האלפי ישראל כד הקמח לא תכלה וכו'.
או נאמר באופן אחר על פי ההקדמה הלזו מסוס דלדרך זה
 קשה לי דאכן ק"ל דהלכתא כרבנן דמאבילין אותו טבל
 ואיד' נייחם לאלויהו סדרת בן תימא דנמנא דעתו של נשים קלה
 סלקא להו שמעתיחא אליבא דהלכתא ואדוני אליהו לא יעמדו
 דגליו במיסור. הן אמת לפני סדרת הר"ן שכתבנו דאית ליה
 דכל שאנו ממעטים באיסור כגון שבת וביבילה דאם נאביל אותו
 נבלה עובר על כל זית וזית אבל אם נחלל שבת אין אנו עושים
 בו אם איסור אחד דמוטב שנעבור על איסור שבת אף שאיסורו
 חמור מזה שנאביל אותו נבלה כיון שעובר על כל זית וזית
 נמנאו דברי אליהו אליבא דהלכתא כמה שאמר לה שפירש
 חלה ומאכל גם כן החלה לפי שאם היתה אוכלת העיסה בטבלה
 היתה עוברת על כל זית וזית וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו' וכו'
 דפי' דאליב' דת"ק מאבילין אותו הטבל כמות שהוא ואין מפרשין
 ממנו תרומה קשה דנמנאו דברי אליהו דלא כהלכתא. עוד
 נדקדק כמה שאל' איהו אך עמי לי עונה קטנה דלמאי אינטריך
 לומר קטנה דלא יתנע מהחלוקה אם הגרפית מתנתה לדברי
 אליהו כמה שאמר כד הקמח לא תכלה ונפשת השמן לא תחסר
 אפי' שהיה אומר שתתן לו עונה גדולה היתה נותנ' לו ואם אינה
 מתנתה בדברי איהו לא היתה נותנת לא דנקא ולא סלבו דדנקא
 לפי שהיתה נרובה לאותו כד קמח להחיו את נפסה ונפש בנה.
אמנם ירא' דזה יובן בחלוקה זה דבן תימא ות"ק אך נחקוד
 חקירה אחת דבמה נחלקו אבות הטובל אם מאבילין
 אותו טבל או תרומה והלא הלכה רווחת היא דחטה אחת פוטרת
 כל הכרי ומה שאמרנו עין טובה אחד מארבעים ועין בינונית א'
 מחמשים הוא דוקא מדרבנן אבל מן התורה אין שיעור לתרומה
 ואפי' חטה אחת פוטרת כל הכרי וזו היא הלכה שפוקה אם כן
 נפרש מהטבל חטה א' לטם תרומה ואף שנאמר טיש גורך לחולה
 באותה חטה מ' נאביל אותו אותה חטה שאין בה שיעור ולא
 מיביעיה לת' דהני שיעור לא אסור כ"א מדרבנן דהרוחנו דליבא
 איסור דתורה אלא אף לת' דהני שיעור אסור מן התורה מ' מ'
 הדבר ברור דאיסורו ק"ל טובא ואין בו לאו כלל. ויש מנדולי
 המורים שכתבו דטבעה חלה על חני שיעור לפי שלא הושבענו
 בסיני על חני שיעור. הרי מבוחר דק"ל טובא איסורו וא"כ היכי
 סלקא דעתיה דת"ק דמאבילין אותו טבל. אך חקירה הלזו יקל
 מירונה מסוס דנאמר דטבל זה דנחלקו בו ת"ק ובן תימא מיירי
 בטבל רטבול לתרומה מעשר דשיעורו קטוב מן התורה אבל
 בדבר שאין לו שיעור קטוב מן התורה לכולי עלמא אין מאבילין
 אותו טבל ולפי זה אם היה טבל זה מעיסה שלא הורמה הלתה
 לכ"ע אין מאבילין אותו טבל לפי שהדבר ידוע שחלה אין לה
 שיעור מן התורה ומה שנמנו שיעור לנחמום ולבעל הכות הוא
 מדרבנן דוקא וכמבואר. והנה הגרפית ואליהו כולהו ס' ל'
 דהלכה כת"ק דמאבילין אותו טבל אלא שהגרפית לקחה הדברים
 בפסטין ולא חילקה בין דבר שיש לו שיעור קטוב מן התורה לדבר
 שאין לו שיעור קטוב מן התורה ולפי זה אמרה דהיתה רוצה
 לאכול העיסה כמות שהוא בטבלה לפי שהיתה מסוכנת וכמו
 שאמרה ואכלנוהו ומתנו. ולזה השיב לה אליהו דנתי דבעלתא
 ק"ל

הראשונה יותר מכסופאל על שתייהן יחד • ומכאן קושיאנו דהא פירוש דכ"ז וכחז דבאותו פעם שהכהו נזקק לו ללבוש את הכנדים ולכוין ברות הקדש לא היה יכול לשאול שאלה שנים כלל ע"כ •

ולרדי לא קטיף כלל לפרט' ואחרי בקשת המחילה לא דקדק יפה בדברי הנמרח דקאמר ואם הוגרף הדבר לשנים מחזירין לו שניהם כאחד • שאם היה אומר דאם הוגרף הדבר לשנים שואלין שניהם כאחד או הייתה קושיא הרב חזקה דמה הפרט יש בין כשיטאל שני דברים כא' וישיבו לו על שניהם מכשיטאל על אחד וישיבו לו ויחזור וישאל על השניה וישיבו לו הא ודאי דאיך שהות בין זה לזה כלל • אך בנת' לא אחרו אלא ואם הוגרף הדבר לשנים מחזירין לו שניהם ולעולם יכול לשאול על הא' וישיבו לו ואח"כ חוזר ושואל על השניה אלא דלפי מ"ס אין שואלין שני דברים כא' ואם שאל אין מחז' לו אלא אחד חזרו ואמרו ואם הוגרף הדבר מחזירין לו שנים כאחד כל' דדוקא כשאין הדבר נחזר אין מחזירין לו אלא א' אבל כשהדבר נחזר מחזירין לו שניהם דאי לא היו מחזירין לו שניהם היה שהות בדבר והיו מתעכבים אבל לעולם דלענין השאלה אין הפרט בין אם הדבר נחזר או לא דיכול לשאול על הא' וישיבו לו וחוזר ושואל על השניה • ולפי דברי הרב שכתב דבאותו פעם שהכהו נזקק ללבוש את הכנדים ולכוין ברות הקדש לא היה יכול לשאול פעם שניה • הדבר ק' דאמאי לא אמרו ואם הוגרף הדבר לשנים שואלין שנים כאחד דהא איכ' נפקותא טובא בין כשיטאל שנים כאחד לשואל על א' וישיבו לו וחוזר ושואל על השניה דמתעכב הרבה • ואם יאמר הרב ז"ל דמאחר דאמרינן דמחזירין לו שניהם כאחד ממילא תמצע דשואלין שנים כאחד אדרבה הול' דשואלין שנים כא' וממילא תמצע דמחזירין לו שנים כא' • והרב ז"ל טרח לבקש מהיבן הווקף רש"י לפרט בין זכתב דמשו' דכתב דכתיב ויאמר ה' ירד כתיב ויאמר דוד הוסנירזני בעלי קעילה • ודחה הרב דאיהו וו תמוס דאפשר דלא היה זה מיד אלא כפעם אחרת ולפי מה שכתבנו מה שהוקף לרש"י לפרט כן הוא לישנא דנמרח דקאמר ואם הוגרף הדבר לשנים מחזירין לו שניהם מכתב דלענין שאלה ליכא נפקותא כלל בין כשיטאל שנים כא' לכשיטאל על אחד בפני ענהו • ולפי סדרת הרב איכא נפקותא לענין השאלה אם שואלין שניהם כא' או בזה אחר זה •

דרוש עשרים
פ"ד נויס שנו על עירות ישראל אין יוגאין עליהם ככלי ויינס ואין מחללין עליהם את הטבת כד"א שכתבו על עסקי תמוז אבל באו על עסקי נפשות יוגאין עליהם ככלי ויינס ומחללין עליהם את הטבת ובעיר הסמוכה לספר אש"ז לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי תבן וקט יוגאין עליהם ככלי ויינס ומחללין עליהם את הטבת דדרס רבי דוסמאי דמן בורי מאי דכתיב ויגידו לדוד לאמר הנה פלגים כלתמים בקעיל' והמה פוסי' את הנרות מנא קעילה עיר הסמוכ' לספר הית' והם לא באו אלא על עסקי תבן וקט דכתיב והמה פוסי' את הנרות וכתיב וישאל דוד כה' לאמר האלך והכנינו בפלגים האלה ויאמר ה' אל דוד לך והכית את פלגים והועטת את קעילה מאי קא מיבעיא ליה אי לימא אי טרי אי חסיר הרי ב"ד של שמואל הרמתי קיים אלא אי תללה אי לא תללה דיוקא נמי דכתיב לך והכית את פלגים והועטת את קעילה ע"כ •

הלא מראש בדרוש הקודם הדענו חסדי ה' כי לא תמוז שאין לך דבר עומד בפני פקוח נפש • ואכ"ז טבת ששקולה ככל התורה ניתנה לידחות כדבר האמור כמאמר הפונה קדים שאם באו על עסקי נפשות מחללין את הטבת • וקודם שנבא ליישוב המאמר הנה אצינה נא עמך סוגיא אחרתית בפ"ד דיומא וזה פריה • דברס' התם לענין אורים ותומים אין שואלין שני דברים כאחד ואם שאל אין מחזירין אלא ראשון שנאמר הוסנירזני בעלי קעילה בידו הירד שאל ונז' ויאמר ה' ירד • ופרקי' והא אחרת אין מחזירין אלא ראשון • ומשני דוד שאל כלל כסדר והחזירו לו כסדר וכיון שידע ששאל כלל כסדר חזר ושאל כסדר כנא' הוסנירזני בעלי קעילה אותי והא אכתי' ביד שאל ויאמר ה' יסנירו ואם הוגרף הדבר לשנים מחזירין לו שניהם שנאמר ויבא דוד כה' לאמר הארדוק אחרי הנדוד הזה האסנינו ויאמר ה' אליו דרוך כי הפנ תטיג והנל תגיל ע"כ • ופרט' ז"ל ואם הוגרף לשניהם בנון הסייה הדבר נחזר זאין שהות להמתין בנון הארדוק האטיג דנחלנ' ע"כ • ובתאי דאמרינן אין שואלין שני דברים כאחד פרט' אין שואלין שני דברים כאחד אלא לאחר שהטיבו לו על הראשון שאל לו על השני • ממשע מדברי רש"י דתקף ומיד כשהטיבו לו חוזר ושואל על השניה • ועל זה הקטף מהר"ם יפה ז"ל בס' יפה מראה ס' פ"ב בא לו כ"ג דלא יתכן פירוש זה דמאמרו • ואם הוגרף לשנים מחזירין לו שניהם כאחד ואם כדברי רש"י שאמר שהטיבו לו על האחד יכול לשאול על השניה מה שהות יש כשהיה שואל השניה מיד אחר שטיבו לו על

קול דמחללין אותו טבל היינו בדבר שיש לו שיעור מן המורה אבל הכא גבי חלה שאין לו שיעור קטוב מן התורה לכ"ע אין מחללין אותו טבל וזהו אומרו באי עמי כדכרך טאת רונה לאכול הכל להחיות נפשי ונפש בנו מ' עמי לי ענה קטנה כלומר מאחר שאין שיעור לחלה תוכלי לעשות ענה קטנה כלומר פחות משיעור ובה נחמא דליכא שיעור להתחייב נחמא דלפי זה באו דברי אליהו על כנון וכיון את ההלכה לתלמידי וסיוס הפסוק הוא כמו שאמרנו שחזר ואמר לה כל זה שאמרתי לך הוא ההלכה להתלמד במקום אחר אבל הכא והוכחת לי ומקיימתי גם כן מנות הנתינה לפי שאין כאן סכנת נפשות כי כה אמר ה' אלקי ישראל כד הקמח לא תכלה ונפחת השמן לא תמטר עד יום תת' ה' נטס על פני האדמה וכתיב כד הקמח לא תלפת ונפחת השמן לא חסר כדכר ה' אשר דבר ביד אליהו •

עירובין פ"ד נויס שנו על עירות ישראל אין יוגאין עליהם ככלי ויינס ואין מחללין עליהם את הטבת כד"א שכתבו על עסקי תמוז אבל באו על עסקי נפשות יוגאין עליהם ככלי ויינס ומחללין עליהם את הטבת ובעיר הסמוכה לספר אש"ז לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי תבן וקט יוגאין עליהם ככלי ויינס ומחללין עליהם את הטבת דדרס רבי דוסמאי דמן בורי מאי דכתיב ויגידו לדוד לאמר הנה פלגים כלתמים בקעיל' והמה פוסי' את הנרות מנא קעילה עיר הסמוכ' לספר הית' והם לא באו אלא על עסקי תבן וקט דכתיב והמה פוסי' את הנרות וכתיב וישאל דוד כה' לאמר האלך והכנינו בפלגים האלה ויאמר ה' אל דוד לך והכית את פלגים והועטת את קעילה מאי קא מיבעיא ליה אי לימא אי טרי אי חסיר הרי ב"ד של שמואל הרמתי קיים אלא אי תללה אי לא תללה דיוקא נמי דכתיב לך והכית את פלגים והועטת את קעילה ע"כ •

הלא מראש בדרוש הקודם הדענו חסדי ה' כי לא תמוז שאין לך דבר עומד בפני פקוח נפש • ואכ"ז טבת ששקולה ככל התורה ניתנה לידחות כדבר האמור כמאמר הפונה קדים שאם באו על עסקי נפשות מחללין את הטבת • וקודם שנבא ליישוב המאמר הנה אצינה נא עמך סוגיא אחרתית בפ"ד דיומא וזה פריה • דברס' התם לענין אורים ותומים אין שואלין שני דברים כאחד ואם שאל אין מחזירין אלא ראשון שנאמר הוסנירזני בעלי קעילה בידו הירד שאל ונז' ויאמר ה' ירד • ופרקי' והא אחרת אין מחזירין אלא ראשון • ומשני דוד שאל כלל כסדר והחזירו לו כסדר וכיון שידע ששאל כלל כסדר חזר ושאל כסדר כנא' הוסנירזני בעלי קעילה אותי והא אכתי' ביד שאל ויאמר ה' יסנירו ואם הוגרף הדבר לשנים מחזירין לו שניהם שנאמר ויבא דוד כה' לאמר הארדוק אחרי הנדוד הזה האסנינו ויאמר ה' אליו דרוך כי הפנ תטיג והנל תגיל ע"כ • ופרט' ז"ל ואם הוגרף לשניהם בנון הסייה הדבר נחזר זאין שהות להמתין בנון הארדוק האטיג דנחלנ' ע"כ • ובתאי דאמרינן אין שואלין שני דברים כאחד פרט' אין שואלין שני דברים כאחד אלא לאחר שהטיבו לו על הראשון שאל לו על השני • ממשע מדברי רש"י דתקף ומיד כשהטיבו לו חוזר ושואל על השניה • ועל זה הקטף מהר"ם יפה ז"ל בס' יפה מראה ס' פ"ב בא לו כ"ג דלא יתכן פירוש זה דמאמרו • ואם הוגרף לשנים מחזירין לו שניהם כאחד ואם כדברי רש"י שאמר שהטיבו לו על האחד יכול לשאול על השניה מה שהות יש כשהיה שואל השניה מיד אחר שטיבו לו על

בבין מאמר הקודם והנה סוגיא זו לפי פשוטה היא
 תמונה דלפי המסקנה דמה שסאל דוד הוא אי
 מללח אי לא מללח מנ"ל דבעיר הסמוכה לספר מחללין השבת
 אפי' לא באו כי אם על עסקי תבן וקט אימא דעובדא דדוד
 בחול היה ומס' אמרו לו לך והכית - וכבר נתעוררו בזה
 המס' ונדחקו הרבה בתי קוטיא וי' ורואי להרב שכתב דנס
 לפי המסקנה דקאמר אי מללח אי לא עובד דדוד בשבת היה
 ולא ידעתי מנה לן דבשבת היה ומדברי התו' מוכח דס"ל דלפי
 המסקנה אפשר דעובד דדוד בחול היה - עוד יש לדקד' בסוגיא
 זו דמטיק' דנדרו מאי קא מיבעיא ליה אילימא אי שרי אי אסיר
 ופרס' אי שרי אי אסיר ושבת היתה דמהיבא תיתי לנדר פי' זה
 בדברי דוד ולא יהיה כפסט הכתוב דהיינו אי מללח אם לא
 דומיא דאדרוף אחרי הנדוד האסיגנו וכן מנינו נבי שאל
 סאל הארר אחרי פלסטים התפנס ביד ישראל דהיינו שאלו
 אם יגליחו בתלמייהו וז' אם לאו ועוד יש לדקדק דהמודל כדברי
 רז' הוא כפסטים לפסטי איוה דבר ממקום אחר ומגדדים
 ואומרי' אילימא שדחיה ומאמר דבר אחר זה אינו כפי הס"ד
 שהיה דונה לדחות לא היתה נפססת אופיה בעיא אבל הכא
 כפסחו לנדר ול' מאי קא מיבעיא ליה אילימא אי שרי אי אסיר
 כבר נפסטה הפעול' דמחללין השבת שהיה הטיבחהו לך והכית
 את פלסטים - ותפסטי הסוגיא מוכח דקוא לפי המסקנה דשלת
 דוד היתה אי מללח אי לא נפסס הדין אם מחללין שבת או לא -
 וזה הוא דבר תימה בעיני דאדרבה לפי הס"ד נפסס הדין
 בפסטי' דמחללין את השבת מדאסיבחהו לך והכית את פלסטי' -
 עוד יש לדקדק במה טעיימו בסוגיא דקא' נמי דכתיב לך והכית
 את פלסטים והושתת את קעילה ופירש דכ' אלמא מכשרי ליה
 דנלח עד כאן - ולא ידעתי מה הכרח הוא זה מדכתיב והושתת
 את קעילה דאימא דכאלת דוד היתה אי שרי אי אסיר והטיבחהו
 דשרי ועוד הוסיפו לוח' לדוד והושתת את קעילה ובערוהו על
 ההגלה ואם הכונה היא דתאחר שאחרו לך והכית למה הוצרכו
 לומר והושתת את קעילה אם כן נס לפי המסקנה דכאלת דוד
 היתה אי מללח אי לא מללח תיקטי דמאחר שהטיבחהו לך
 והכית את פלסטים למה הונרך לומר עוד והושתת את
 קעילה -

אמנם לדודי רוח אחרת אתי בפסטי הסוגיא הלוא חך
 הקדים דברי הרמב"ן שכתב בספ' המנות דאין
 ללמוד מדברי נביא שחדש איוה דבר ממש דלפעמי' אותו דבר
 הוא הורא' שעה כאלוהו בהר הכרמל וכן מנינו לחליטע כחמ'
 והכיתם כל עיר מכרז וכל עיר מבחור וכל עץ טוב תפילו וחדוש
 הוא שחדש ה' באותה המלחמ' של מואב והנה ר' דוסתאי רנה
 ללמוד דבעיר הסמוכה לספר אפי' לא באו אלא על עסקי תבן
 וקט דמחללין את השבת וילין לה מדכתיב וינידו לדוד לאתר
 כו' והמס' טוסים את הנדרות ומנא קעילה עיר הסמוכ' לספר
 היתה שכך הית' קבלה בידם והס' לא באו אלא על עסקי תבן
 וקט מדכתיב והמה טוסים את הנדרות וכתיב וישראל דוד בה'
 לאתר האלך והכיתי בפלסטים האלה ויאמר האל דוד לך והכית
 את פלסטים והוקסה לו לר' דוסתאי דאיך סאל דוד כ' דברים
 דהיינו האלך והכיתי והטיבחהו על סניהם הא קול דאין שואלין
 על שני דברים ואם סאל חון מחזירין לו אלא על א' ואע"ב
 דהריטב"א פי' דמאי דאמר' ואם הונרך הרבך לשנים דכפונה
 היא סהם שמים דנריכים זו לזו כגון הא דרדיפה והפנה אלפס'
 ה"ג הליפה והכאה הם נריכים זה לזה דלא משכח הכאה בלתי
 הליכה מ"מ רש' חולק עליו שהרי הוא פי' דמאי דאמרין ואם
 שונרך הרבך לשנים דכפונה היא סהם דכבר נחון ואין שהות
 להתמן

להתמן כגון האדרוף האסיגנו דקלגל חממע דאי לא סהיה
 הדבר נחון חך סהס"ב דברים דטייכי אהדרי לא היה שואל סניהם
 כא' ולא היו מסיבים לו כי אם על א' וא"כ ה"ג נבי האלך והכיתי
 חטיבי שני דברים אע"ב דטייכי זה לזה דלא משכחת הכאה בלתי
 הליכה ועל זה הוקסה לר' דוסתאי דאיך סאל דוד שני דברים
 והטיבחהו על סניהם ועל זה נדר ר' דוסתאי ואמר מאי קא
 מיבעיא ליה כלומר אי שרי אי אסיר ובה ניחא דלא חטיבי שני
 דברים דהכל הוא דבר א' סאל דוד אם מותר להלל את השבת
 וכדאמר' דאם באו על עסקי נפשות יונאין עליהם בכלי זיין
 ומחללין את השבת דהכונה היא דיוגאין בכלי זיין ועוסין מללכ'
 דהולאה ומחללין את השבת להרנס והכל הוא דבר אחד דהיינו
 חילול שבת - וזהו סאל דוד האלך והכיתי את פלסטים דהיינו
 אם לחלל את השבת בהולכת כלי זיין ובהריגת פלסטי' והטיבחהו
 דמותר להלל את השבת - ובה ניחא דלא חטיבי שני דברי'
 דהכל הוא דבר א' דהיינו חילול שבת אי שרי אי לא -

וראיה לזה דכיון דהכל הוא פעולה אחד דהיינו חילול שבת
 חטיבי דבר א' מדאמרין בפ' דברכות עלה מ"ט
 דרבה בר רב הונא חיקלע לבי רוס גלות' וסוים ברכה שליטת
 דברכת המזון בתרתי דהיינו בנין וירובלים ומושיע את ישראל
 והקטו עליו והתניא רבי אומר אין חותמין בשמים והקטו לרבי
 מדחתמין מקדש ישראל והזמנים ותרנו ישראל דמקדשיניהו
 לזמנים והקטו מדחתמין מקדש השבת וישראל והזמנים ופרס'
 והכא ליכא למימר ישראל מקדש השבת וישראל והזמנים ופרס'
 תלויים בב"ד לקדש חדשים על פי הראיה אבל שבת קדישא
 זקיימא ותרנו חון מוז ומאי טבא חדא היא חס' תרתי כל
 חדא באפי נפשא ע"ב ופרס' טבא חדא היא חון כאן אלא ברכת
 מקדש שכבר להקב"ה מקדש הזמנים מ"מ אין חן אלא שמוכר
 קדושת השבת וישראל וקדושת הזמנים מ"מ אין חן כפסטי סהכל
 קדושת א' אבל מושיע ישראל וכוונה ירושלם תרתי מילי נינהו
 ע"כ - הרי שפסטהעולה היא אחת חך שהיא בעניינים מתחלפים
 לא חטיבי בשמים דומיא דקדושת שבת וישראל והזמנים דחטיבי
 דבר א' סה' מקדש את כולם אבל בונה ירושלם ומושיע ישראל
 אע"ב דטייכי זה בזה ומתס' זה קול דאע"ב דנריך לסיים מעין
 הפסחה מ"מ רב נחמן אחר אפילו פתח ברחם על ישראל חותם
 בבוכה ירוכלים חס' שנאת' בונה ירוכלים ה' נדחי ישראל יכנס
 איתמי בונה ירוכלים ה' בזמן שנדחי ישראל יכנס מ"מ חטיבי
 בשמים לענין דאי קול דאין חותמין בשמים משום דהוה תפולות
 מתחלפות - והכא נמי דאין חון מהכאה היא על חילול שבת חך
 שהיא בעניינים מתחלפי' דהיינו בהולכת כלי זיין ולהורגס חטיבי
 דבר א' חך האלך והכיתי בפלסטי' חטיבי כפסטים חך דטייכי אהדרי
 דומיא דבוב' ירוסלי' ומושיע את ישראל ומס' הכי רנו לנדר דשלת
 דוד היתה אי שרי אי אסיר אלא דכפי נד זה ליכא לחילף מהכא
 דבעלמא מחללין את השבת בעיר הסמוכה לספר דאסטר הורא'
 שעה דומיא דמואב שלוח ה' וכל עץ טוב תפילו הכי נמי נוד ה'
 בפלסטים שיחללו את השבת אבל בעלמא לטולם דאין מחללין
 את השבת כל יתכן באו על עסקי נפשות ולזה דחה דברי דוסתאי
 ואמר דזה לא יתכן דהרי שמואל וצית דינו חיים ופרס' דמיי'
 דאיסור והיתר לא מטייל באורים ותומים ע"ב וא"כ ע"כ דכאלת
 דוד היתה אי מללח אי לא מללח וא"כ הדרו קושין לדוכתיה
 דאיך סאל שני דברים והטיבחהו על סניהם אלא על כורחיה
 לוח דכיון דהיתה עיר הסמוכה לספר חטיבי כפסטה כחונה דומיא
 דעובדא דתיקלג דהטיבחהו על סניהם לפי שהיתה השעה נחובה
 שסבו ועמלקים הנסים והספ' היוו בשכנה ומתוס הכי הטיבחהו
 על סניהם הכא נמי נבי קעילה פיון שתייה עיר הסמוכה
 לספר

דרך ה' ררוש כא

פק

החכם

דמעניות אר' אוסעיה גדול יום הנשמים מאפי' יסופה פרה ורבה ברו שנאת'תפתח ארץ ויפרו יטע עיניו בראשו והתי יתן אל לבו מעסה ה' כי נורא הוא הנותן חסר על פני ארץ הוא בעצמו לא עז מלאך ולא עז שליח וכל שכחא דחתי עז הקב"ה אין ספק שהוא בחכמית הטוב כי אל החוש ה' . ודבר זה מתורתו של הראב"ד למדנו שכתב דכל שהמטט הוא עז הקב"ה בעצמו הוא מטט חוק וכמו שנאריך בזה בדרך עלב יע"ש . אמור מעתה לענין הטובה שבאה עז הקב"ה בעצמו אין למעלה הימנה וק"ו הדברי' שהרי אמרו מרובה מדה טובה ממדת פועלות .

ולוה

נראה שכיון דוד מלך ישראל באומרו נטס נדבות מניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה חיתך יטפו בה תכין בטובתך לעני אלהים . ויש לדקדק מה היא כוננתה שמה לה לנטס בלשון נדבות . ותו כמה סיים והמר נחלתך ונלאה אתה כוננתה . ועירש רש"י כשהיתה נחלת ארץ נלאה ונמאה למטר אתה כוננתה אותה דנראה שהם דברים כפולים שהרי כבר אמר גשם נדבות תניף אלהים ותו דמלת אתה מיותרת ודי שיאמר נחלתך ונלאה כוננתה . ועוד הוא קרא דחיתך יטפו בה תכין בטובתך לעני אלהים כמעט שהם דברים שאין להם מוכן והמפרשים נדחקו בפירוטא דהאי קרא יע"ש .

ונראה

לפרש על פי הקדמותינו בהקדים עוד מ"ס הרב מהר"ם ופה בסדר בראשית פרשה ז' סימן ד"ד ה' קסה הוא נצורת נשמים טיש'חוספים שהנשמים הם בטבע והוא זל סתר דבריהם ואמר שהנשמים הם מעשה נסים . והכריח זה ממה שאינו מתמיד על אופו אחד בכל שנה ונזה בזמן אחד כענין הדברים הסקעיים אבל בא בזמנים מתחלפים ובסנים שונים ובדרך פלא שאינו כונה תמיד מנהג א"ל ולא בדרך טבעי' שאחר שנפסק זמן רב ונבר היופט לא היה ראוי שחזור האויר להתלחח פעם אחרת ולהעלות אידים הנה זה ממה שורה שאין הויית המטר בזמנים מתחלפים לא ברצון רוצה עכ"ל . ובפ"ק דמעניות אמרינן ארץ ישראל משקה הקב"ה בעצמו וכל העולם כולו על ידי שליח ש אמר הנותן מטר על פני ארץ ואלוה מים על פני חובות . ובכר כתבני לגיל דמתורתו של הראב"ד למדנו שכל שהפורענות הוא עז הקב"ה בעצמו הוא 'במשפט' הו"ך כי כלה ונחרזה הוא פושט הנה כי כן לענין הטובה כל שהוא עז הקב"ה אין ספק שהוא 'בתכל' הטוב גדולה מדה טובה ממדת פורענות וזהו 'שהעם הבטיחו' ופתחי מטר ארנכס ואמרינן דשפרי ונתתי מני בתנתי ולא עז שליח אימתי ארנכ' ולא בשאר אהנות כלות טיש'חילוק גדול בין כשהטוב בא עז הקב"ה בעצמו בין שבא עז שליח . ובפ"ו דמנועא אמרי' אמר רב יהודה אמר רב כל מה ששטה אברהם למלאכו השרת בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו וכל ששטה אברהם עז שליח עשה הקב"ה לבניו עז שליח והל הבקר רץ אברהם ורוח נסע עמתי ה' ויקח המאה והלב הנני מחטיר לכם לחם מן הכמים והוא עומד עליהם החת העז הנני עומד לפניך עם על הגור בחורב ואברהם הולך עמם לכלתם וה' הולך לפניהם וימים ויקח יצא מעט מים והכית כנור ויצאו ממנו מים ונתה העם ע"כ .

והנה

הואיל ואתה לידן אמדתי לדקדק במחאת זה דמוכח מבינה שהטעם שהמן בא עז הקב"ה בעצמו הוא לפי שאברהם לקח מחאה והלב בעצמו ופרט לו הקב"ה מדה כנגד מדה והכי איתא בשמות רפס' שלח פדסה ס"ה ס"ה ה' הוא אמר ואקסה פת לחם וה' אמר הנני מחטיר לכם לחם ע"כ

לספר העפ"ל סלח באו כי אם על עסקי תבן וקס חסיב כאלו באו על עסקי נפשות והרי העפה נריכה לכך ומסוס הכי הסיכויה על פניהם .

וזהו שסיים בנמרה ליקח גמי דכתיב לך והכית את פלסמים והושעת את קעילה ס"מ כלומר אי אחרת בסלמא דמה שהסיכויה על שני דברים הוא מפני שהטעה נריכה לכך דומיא דניקלג ניחא דאמרו לו ורועת את ישראל מפני דכשהטעה נריכה לכך מלבד שמיכין על שני דברים עוד מסיכין לו אפילו על מה שלא שאל ואמרו לו והושעת את קעילה דומיא דניקלג דשאל דוד האדרוך אחרי הגדוד הוא האסינכו והסיכו לו דרוף כי הטג תסיכו והכל תגיל הרי דמלבד שהסיכויה על שני דברים עוד הסיכויה אפילו על מה שלא שאל שאלתו לו והכל תגיל אלא אי אחרת דמה ששאל שני דברים חסיב דבר א' מסוס דהכל הוא טאלה א' דהיינו אם יחלל שבת ומ"ה הסיכויה לך והכית למה אמרו לו והושעת את קעילה הרי דבר זה אין לו סוס שייכות ואפי' טודו היה טאל גם על זה לא היו מסיכין לו כל סכן טודו לא שאל על זה אלא ודאי דמה שהסיכויה על שני דברים הוא מסוס דחסיב הטעה נריכה לכך מסוס הכי אמרו לו גם כן וקופעת את קעילה וכיון דחסיב הטעה נריכ' לכך מוכה לפיכך דמחללין את השבת דחסיב פקוח נפש וכמו שכתבנו .

ובזה

נבא לכונת הכתוב וענת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל איש בדבר האלהים גם לדוד גם לאבטלוס ועיין מה שכתבתי בדר' המלך דרוש ב' אך כפי דרכינו יאמר נא כהפן אחר כירוע הוא תוה שאמרו המפרטי' זל כשאמר אבטלוס לאחיתופל הבו לכם ענה מה נעשה שאבטלוס לא היה לבו טלס עם ישראל שילכו אחריו לפי שאפשר שיעלה בלכס של ישראל דלעולם אבטלוס לבו טלס עם דוד ועשה זאת התחכולה לבחון אם לב ישראל יקר עם דוד ולוה יראו תלמרוד כדוד . ועוד שאל אחרת מה יעשה להרוג את דוד ועל שניהם חסיב אחיתופל על הראשונה אחר לו בא א' פלגטי אביך וכטיראו ישראל הפועל המנוגה מאבטלוס כנגד אביו או יתבאר להם כי נבא את דוד ויתחזק ידיו כל ישראל עם אבטלוס . ועל השנית חסיבו אבחרה נא ננים עטר אלף איש וקאוקה וארדפה אחרי דוד הלילה ובומר והכית את המלך לכדו . באופן ששני ענות הללו האחת היתה כנגד דוד דהיינו להרוג את דוד והשנית כנגד אבטלוס שיחוק בפלכותו ויהי ידיו כל ישראל עמו .

וזהו

שאמר הכתוב וענת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל איש בדבר האלהים ומדה יתירה היתה באחיתופל מה שלא היה באורים ותומים דאלו באורים ותומים לא היה מסיבים על שני דברים כאחד ואלו ענת אחיתופל היתה גם לדוד גם לאבטלוס דהיינו שני דברים לדוד להרוג את דוד ולאבטלוס שהיה לפי כל ישראל אחרי אבטלוס ועל כל שני הדברים היתה ענתו כאשר ישאל איש בדבר האלהים . ובה יוכן מאו דאמרינן בירושלמי פרק חלק וענת אחיתופל כד היה בה גם אזל מיתלך ביה היה אמר ליה זיל עביד כן וכן אי לית את מהימן לי אזל ובאל באורים ותומים והוה אזיל ובאל ותטבת ליה כן ה"ד וענת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל איש בדבר האלהים ע"כ . ויש לדקדק במאמר זה שאמרו שהיה אמר אחיתופל זיל עביד כן וכן דכפל זה דכן וכן לאיזה חכמית הוא . אך הן הן הדברים שאמרנו שכונת פגל המאמר הוא שהכתוב בא להניד גדולת אחיתופל בעצמותו שנמנה בד מעלה יתירה מה שלא נמנה באורים ותומים דהיינו שהיה אמר עביד כן וכן דהיינו שני דברים כאחד ואלו באורים ותומים לא היו מסיבים על שני דברים כאחד וכמו שכתבנו .

דרך ה' ררוש בא

מה שהבטיחונו ה' באז מסקה אותה בעצמו ולא עז שליח שכל
דבר שהוא עז הקב"ה יש בו מדה טובה כפולה ומכופלת -
ובזה נבא לכאור כונת ענין אליהו עם אחאב באומר חי
ה' אליהו ישראל אשר עמדתו לפניו אם יהיו השמים
האלה טל ומטר בי אם לפי דברי . ולאחר שלש שנים אחר לו
ה' לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה . והנה
במה שנסכב אליהו על שני דברים שהיו טל ומטר והסס לא
הזכירו לו כ"א מטר בדכתיב ואתנה מטר כבר נתפורדו רז
בזה בפ"ק דמעניות דף ג' ועוד לחילף מהבא דטל לא מיעבר
והקשו ובי מאחר דלא מיעבר אליהו חישתבוני למה לי הכי
קאמר ליה אפילו טל דברכה נמי לא אתי וליהדריה לטל דברכה
משום דלא מיכרח מילתא יכתוב בחידושינו פי' הראב"ד כשאמר
לו הקב"ה לאליהו לך הראה א אחאב וכשרהו שגלמה שבועתך
ויהיה מטר אם יאמר לו והתנה טל ומטר יתשוב אחאב שאליהו
נשבע על טל ומטר ובמקטל שבועתו כי הטל לא פס' ולא מיכרח
ליה דטל דברכה פסק ע"כ . ולא הננותי דברי הרב דהיה
דפרק חלק משמע דכשאמר אליהו חי ה' אם יהיו השמים האלה
טל ומטר היה בפני אחאב ועוד שאם הקב"ה יאמר לאליהו
ואתנה טל ומטר מנין היה יודע כל זה אחאב והדבר נרין
תלמוד ודוק .

וראיתי

בירושלמי פרק חין עומדין סהקבו היכן הוה
נדרו של טל אחר רב תנחומא סברין לומר נדר
שהוה מקלמו הוהר כולו ואית דבפי יתיר בכנה של נרפית
כאמר לו הקב"ה לאליהו לך והמר נדרו של טל שאין השמים
חיים אלא בטללים שנאמר יחיו מתוך נבלתי יקומו ושמך ליה
כי טל אורות טליך ע"כ . והנה הרא"ש בפ"ג דנדרים אמתניתין
דראה אותם חוכלים תאנים ואמר הרי כולכם קרנן ונמגלו
אביו ואחיו והיו עניהם אחרים כש"א הם מותרים ומה שטמאם
אסורים וכש"א חלו ואלו מותרים וטעמייהו דכ"ה משום דס"ל
נדר שהוה מקלמו הוהר כולו . ובגמרא אחר דבה דכ"ע כל
היבא דאמר אלו הייתי יודע שאבא בזיכר הייתי אומר כולכם
אסורים חוץ מאבא דכולהו אסורים חוץ מאבא לא נחלו אלא
באומר חילו הייתי יודע שאבא בזיכר הייתי אומר פ"ב אסורים
ואבא חוהר וטעמא דרבה משום דס"ל דלא אמרינן נדר שהוה
מקלמו הוהר כולו אלא במחליף דבריו אבל במעמיד דבריו לא .
ועל זה כתב הרא"ש בפסקיו וז"ל ע"כ לרבה אדם שנדר משני
דברים כשר ויין והזכיר כניהם ומלא חרטא על אחד מהם מי
אמרינן כבא מורה דהוהר כולו כיון דלא שייך כאן החלפה
דדוקא בידי דשייך כולכם וגם זה וזה כבא קאמר רבה דכענין
החלפה או דלמא לא אמרינן נדר שהוהר מקלמו הוהר כולו לא
היבא דמחליף ע"כ . ולכאורה יש לתמוה על פ"ה דהא ליהו
נדר משני דברים דהיינו טל ומטר דלא שייך החלפה ואפי' הכי
אמרינן נדר שהוהר מקלמו הוהר כולו אלא הוהר כולו שייך
החלפה אמרי' נדר שהוהר מקלמו הוהר כולו אף שאינו מחליף .
ומהו לזה יש ליישב בא' משני דרכים דאפשר דס"ל להרא"ש דהני
תרי טעמי דיהבו בירושלמי דהיכן הוהר כולו וחד אמר שהוהר בכנה
משום שנדר שהוהר מקלמו הוהר כולו וחד אמר שהוהר בכנה
של נרפית כבטל דמחיה דכך ספיקא דהרא"ש פליגי דמ"ד מטע'
נדר שהוהר מקלמו ס"ל דלא בעינן החלפה אלא היבא דשייבא
החלפה אבל כבוד משני דברים דלא שייבא החלפה אמרי' נדר
שהוהר מקלמו אף שאינו מחליף ואידך ס"ל דאף כבוד משני
דברים לא אמרינן נדר שהוהר מקלמו הוהר כולו כיון דלא שייך
החלפה לא דמה שהוהר נדר הטל הוא בכנה של נרפית דהוהר
לשל דמתיק א"כ הרי שייך החלפה דכל דבר שכולל שני דברים

ואף דבגמרא נקטו ויקח תמאה וחלב ובמדרש נקטו והקחה פת
לחם כבר נתעורר בזה מזהר"ט יפה ככ"ד סדר וירא פרט"ה מ"ח
ס"י ד"ה והקחה פת לחם יע"ט . הכלל העולה דמשמע שאם
היה אכרסם נותן למלאכים תמאה וחלב עז שליח היה ה' פורע
לו מדה כנג' מדה והיה נותן המון עז שליח דומיא דבשכיל שאמר
ויקח נח מצט מים עז שליח עשה הקב"ה לבניו עז שליח כדכתיב
והכית כבוד וילאו מתנו מים וכו' . ויש לתמוה בזה תמאי
דאמרינן בפ"ק דמעניות א"ר יוחנן ג' מפתוחה בידו של הקב"ה
טל נחסרו ביד שליח וכו' במצרכא אמרי אף מפתח של פרנסה
דכתיב פתח אז יודך וגו' והקשו ור' יוחנן מאי טעמא לא קאמר
לה לאהי אחר לך ד' יוחנן ג' שמים נמי היינו פרנסה ע"כ השמע
דמפתח של פרנסה לא נחסרה לשליח אלא היה בידו של הב"ה
דוקא . והמן פשיטא דהיי פרנסה ובדאמרינן בפ"ק דמעניות
א"ר יוחנן מטר בשכיל יחד דכשיב יפשא ה' לך את אוגרו הטוב
וגו' פרנסה בשכיל רבים דכתיב אבני מחסירי לחם לחם תן השמים
ע"כ . הרי דהוה הוי פרנסה וא"כ היכי אמרי' דבשכיל אכרסם
נחן ה' בעצמו ולא עז שליח תיפוק ליה דמפתח של פרנסה הוא
בידו של הקב"ה ולא נחסרה לשליח . תו קשיא לי דבפ"ק
דמעניות אמרינן דר' יוחנן ס"ל דנשמים נמי היינו פרנסה ואו'
כי בפרק אמרינן אחר רבי יוחנן מטר בשכיל יחד כו' פרנסה
בשכיל רבים כו' הרי דיש הפרש בין מטר לפרנסה וא"כ קשיא
דר' יוחנן אדר' יוחנן וכעת הדבר נרין אגלי תלמוד . הכלל
העולה דנמצינו למדין דגם במדת הטובה יש הבדל רב בין
כשכא עז הקב"ה בעצמו ובין כשכא על ידי שליח .

וכתב

מר"ן מהר"קא בטור ח"מ סי' כ"ז מחדשין י' ואל כתב
הרשב"א במשנה כשם הרמ"ה גבי הא דאמרינן לי
אל ליורסי ס"ת דהא דמנן הליבו על שדהו ואמר לו אם אין
אתה מביא לי מאה עד ג' שנים הרי היא שלי שלא נתקיי' התנאי
אלא אם כן מביא המוכר בעצמו ונותן ללוהק מדקאמר אתה
דלי ולא ליורסי ואתה ולא לורשיך ע"כ וכן כתב רבינו ירוחם
בשם הרשב"א הביאו מרן ז"ל עם מחדשין כו' . למדנו מה
דמלת אתה היא למעט אמרי' . ובפ"ה דעירובין אמרינן אחר רב
הנא מאי דכתיב חתך ישבו בה תכין כשוכחך לעני אלהים
אם שמים אדם ענמו כחיה זו סדורסת ואוכלת ואמרי' לה
מחסרת ואוכלת תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו
מתקיים בידו ואם עושה אדם כן הקב"ה עושה לו סעודה בעצמו
שנא' תכין כשוכחך לעני אלהים ע"כ . והנה הרמב"ם בפ"ה מהל'
מטובה דין ד' כתב שהטוב' המזומנת לגדקי לעמיד לבא קראו לו
הנאים סעודה ואין ספק שת"ח זה שמים ענמו כחיה שכא
נמולו שהקב"ה קובע לו סעוד לעמיד לבא בעצמו שהכונה היא
שכיון שסעודו הוא עז הקב"ה ולא עז שליח הנה סעודו למעלה
למעלה מה שאין הפה יכולה לדבר .

ובזה

נבא לכונת הכתובים גמס נדבות תניף אלהים כלומר
האמת הוא שכל גמס כהנה חניף הוא נדבות מחך
ואינו בדעת החושבים שהגמס הוא דבר טבע . ודבר זה הוא
כולל לכל העולם . עוד יש לי להחזיק לך טובה אחרת והוא
שכחלתך כשהיא נלאה ונמאה לתטר אתה בוננתה בעתך ולא
ע"ה שליח וזהו דוקא ככחלתך דהיינו אז דאילו כאר העולם אתה
מסקה איתו עז שליח וכי תיתא אחר דאובא מטר בכל העולם
כולו מאי שנחיה דאז שהקב"ה מסקה אותה בעצמו ולא על ידי
שליח לזה בא ואמר נח ולמד מחיתך ישבו בה דהיינו מי שמים
ענמו כחיה חיה סעוד לעמיד לבא שהקב"ה נותן לו סעוד עז
עצמו ולא עז שליח וא"כ ע"כ שהפרט גדול יש בין הטוב' הבאה
י"י הקב"ה בעצמו לטובה הבאה עז שליח וא"כ דבר גדול הוא
מה

דחיינו טל שמרו את הארץ וטל דתחיה טייך החלפה דמאי דחמרינן ב נדרים קונס בכל שאינו טועם שהכל רע ללב חמרו לו הלל הכופרי יפה ללב שמוח בכל הפגלים וחמרינן דמירי באומר אלו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר בכל פ' ופלוני אסורים וכופרי מותר והכא נתי אלו היה יודע אליהו שהיה נדיק לטל דתחיה היה אומר טל שמרו את הארץ לא יהיה וטל דתחיה יהיה וע"ה הניח הדבר הרא"ש בנ"ע מטום דמסקא ליה הלכתא במאן *

ובזה

ניחא קושיו אחר דליכא בדברי הירושלמי דהא ודאי טל טיחיו בה תמי' דק רוחי טל מענין טל המרוה את הארץ ואף שכל מיני טל נכללו בשבועת אליהו מכל מקום יש לדקדק איך בהיתר טל דתחיה הו"מ סתם טל וכי תימא מטעם נדר שהותר מקנתו הותר כולו אם כן תיפוק לי דהותר נדרו טל טל מטעם שהותר נדר הו"מ ואף שמהר"ם יפה כתב דאולי הטל הנינה בעולם הוא ענינו טיחיו הממים שהנס מדקדקו ונתן בו שפע וכן להחיות הממים מכל מקום הרב בדרך אפטר כתב כן אך כתלה כתב דודאי טל טיחיו בו הממים אינו מענין טל הנינה בעולם * והכי משמע בפ"ב דמגילה דחמרינן ערכות שבו נדק ומשפט כו' וטל טעמיד הקב"ה להחיות את הממים פ"ב * משמע שטל טעמיד הקב"ה להחיות בו את הממים הוא ענין בפני ענינו וח"כ פ"ב מטעם נדר שהו"מ תיקנתו חתינו ואם כן תיפוק ליה מטעם היתר המטר אך כמה דכתיבנא ניחא וכמביאר **א"י** נמי אפטר לומר דטעמיה דהרא"ש דלא הביא הירושלמי הלא לפסוק הספק מטום דהא דבעינן החלפה הוא דוקא אליבא דרבה אך רבא פליג התם וס"ל דלא בעינן החלפה אלא אטוילו אם אחר אלו הייתי יודע שאבא כיכוס הייתי אומר כולנס אסורים חון מאבא וחמרינן נדר שהותר מקנתו הותר כולו ומה שנסתפק הרא"ש ס"ל הוא דוקא אליבא דרבא דכתיב החלפה אבל אליבא דרבא דסבירא ליה דאטוילו במעמיד דבריו חמרינן נדר שהותר מקנתו הותר כולו לויכא ספי"א כולל דפשיטא דבגודר משני דברים חמרינן נדר שהותר מקנתו הותר כולו ואפטר דרבי תנחומא ס"ל דרבא ומטום הכי קאמר דהותר נדרו טל טל בהתרת נדרו טל מטר * באופן דליכא סברא לדברי הרא"ש הללו מדברי הירושלמי *

אך

עיקר דברי הירושלמי לא יכולתי להולתם מטום דלא טייך כלל בשבועתו של אליהו דין זה דנדר שהותר מקנתו הותר כולו מטום דלא נאמ' דין זה אלא בביטול הנדר על ידי פתח או על ידי חרטה אליבא דמ"ד דנעקר הנדר מעיקרו וחמרינן נדר שהותר מ' נתו הותר כולו אבל הכא נבי אליהו לא נעקר הנדר אלא נתקין נתאו שהוא נשבע שלא יהי' טל ומטר כי אם לפי דברו וככתנן רשות על המתיר לא עקר שבועתו כי אם קיים נתאו וא"כ לא נפסל' שבועת הטל דאטו מוי שנשבע שלא יאכל בשר ויטעה יין כי אם ברטו' פ' ונתן לו רשות על אחת מרס היתפן שפאמה שהותר בשניהם מטעם נדר שהותר מקנתו הותר פולו זה לא יתכן כלל ונדולה מוז כתבו גדולי הגאון דכשרתה הבעל לא חמרי' נדר שהותר מקנתו הותר כולו מטום דאין הבעל עוקר הנדר אלא מינו גיז וכל שכן נמי אליהו שהוא קיים התנאי * באופן מדברי הירושלמי הללו שפטר מני והדבר נדיק אנלי תלמוד *

והנה

בעיקר התפעלות הלזו טל אליהו באו הכתובים סתומים שלא ידענו כמה היה חרי האף הגדול הזה שנשבע שלא יהיה טל ומטר ורבותינו פסר' חלק נתעוררו בזה וחמרו דפסוק זה הוא מקושר עם מה שלפניו דכתיב בימיו בנה ח"ל בית האלי את ירויה באבנים כבדו יסדה ובשנים פיערו

הניב דלתים וחמרו דאחאב טושבובים היה אמת אינו ואל"הו למבאל כי טמיה יתיב וקאמ' דלמא כי לט יאושע הכי לט לא ידוחו על טס עיר אחרת ולא עיר אחרת על טס ידוחו אחר ליה אליהו איך א"ל אחאב השמא לטווא דמסה לא מקיימא דכתיב וסרתם ועבדתם חלקים אחרים וכתיב וחרה אף ה' ועזר את השמי' ולא יהיה מטר והסוה גברא חוקים ע"ז על כל תלס ותלס ולא שניק ליה מטר' למיזל מיסנד ליה לוטימא דיהושע תלמידיה מיקיימא חיד ויחמר אליהו המטבי מתוטבי בלעד חי ה' חלקי ישראל אם יהיה השני' האלה טל ומטר בעא רחמי ויכבו ליה חקלידא דמיטרא ע"כ והנה המפרשים כולם תמהו במאמר זה דמה הועיל אליהו לקושיא אחאב כמה שנכבד ואדרבה עכשו תחזוק הקו' ביותר שיחמר אחאב הסתא לוטוטמא דמסה לא מיקיימ' לטוטמא דאליהו תלמיד תלמידו מיקיימ' ונדקדקו הרבה בתירוק קו' זו * עוד יש לי לדקדק בדברי אחאב כחמר ולא שניק ליה מטר' למיזל מיסנד ליה ופרט' מרוב נשמים הבא' לעולם איך מניחים אותו לילך להשתחוות לנלמים מתוך שהדרכים מלובכות בטטי ע"כ דלמה לו לאחאב באריכות דברים אלו ולוח' שהנשמים הם מרובים הרבה והלא אף אם לא היו הנשמי' מרובים קושייתו במקומה עומדת דלוטוטמא דמסה לא מיקיימא דאיהו קאמר דאם יעבדו ע"ז וענר את השמים ולא יהיה מטר והסוה גברא חוקים ע"ז על כל תלס ותלס והא קא חוינא דאיכא מיטרא' הן אחת דפספן של דברים נראה שכונתו היתה להגדיל המדורה ולוח' דמלכד טלל בעגרו השמים תלהויד מטר זו גם זו טיב שפט גדול מרובי נשמים *

אך

נאמר טוה יוכן עם מאי דחמרי' בפ"ק דמעניות ח"ר יוחנן ג' תפתחו בידו של הכ"ה טלל נחמרו לטלח ואלו הם כל חיה וכל נשמים וכל תחיות הממים טל חיה דכתיב ויטמע אליה חלקים ויפתח את דחמה של נשמים דכתיב ויפתח ה' לך את אוזניו הטוב של תחיות הממים דכתיב וידעתם כי אני ה' כפתחי את קברותיכם * וכתבו החדושים שהקשה הראב"ד והלא מגינו שנקשר תפתח של נשמי' לאליהו דכתיב חי ה' חלקי ישראל אם יהיה השנים טל ומטר * ובתב דיש מחלקים דמפתח ח' נחמר לטלח ולא נשים ולכך כשעסק הכ"ה לתת מטר המית בנה טל דרפית וכשעסק אליהו מהכ"ה שיחבו ח"ל ונ'מפתחות טיב בדי יחמרו כ' ביד תלמיד וא' ביד הרב * והראב"ד דחה מ' זה ואמ' דלישנא דנת' מוכח דטום ח' מהם לא נחמר לטל פ' והאמת דלישנא דנת' מוכח הכי שהרי כל חר וחד יליף לה מקרא בפני עמנו והראב"ד ח' דלא קשיא מידי טלל מינו שנחמר לאליהו מפתח של נשמים אלא ב' נגאיתו לטית וענר את השמים וקרא מוכח הכי דכשרתה הכ"ה לתת מטר ח"ל לאליהו לך הראב"ד ח' אחאב ואתנה מטר אלתא מפתח טל נתינת מטר ביד הכ"ה אלא שאליהו ענר את המטר ע"כ *

ויש

לדקדק בדברי הראב"ד הללו דמחלק בין עזרת נשמים לנתינת מטר והלא מגינו בשמואל דקא' הלא קניד חטים היום חקרא ח"ל ה' ויתן קולות ומטר וכן פסקא דחסידי כמה מעשיות שהיו מתפללין ומביאין נשמי' והראה דודאי פשיטא ליה להראב"ד דכל היכא דהדקיקים מתפללים ומחיים ממים ומביאים נשמי' אינו נקרא כנחמרו אלו המפתחי' ביד שליח שהרי איכ' פועלי' דבר' אלא שחכמים פני' ה' ורגון יראיו יעשה ולעולם שהפעול' נעשית ע"ז המקום בענינו וכן תירן הרב נבי תחיות הממים שהיה ע"ז אליהו ואלישע שהבונה היא טעו' תפלתם החיה הקב"ה את המת אף מאליהו דקאמר חי ה' אם יהיה השני' האלה טל ומטר כי אם לפי דברי חוקמה לו דמטעם דנקשר בידו מפתח של נשמים שהדי לא מגינו שהתפלל על זה

שר של אש הם עופים דבר של דמעות חליה שיעפה דבר
 בטעם ממעל ועל הארץ מתחת בלתי רמות ארון הכל ואם כן
 מה הפרט יש בין כרי שר המטר לשאר הטרים • אך לפי מה
 שאחרנו נוחח דמאי דאמרי' דמפתח על גשמים לא נחסר לשלוח
 הוא מפתח דאוור טוב אבל גשמים דשאר אוגרות נחסרו לשלוח
 ואפס' דאותו השלוח כרי שמו או רידיא ומאי דאמרינו לכלל
 העולם חוץ מארץ ישראל משקה על ידי שלוח הוא על ידי אלו
 דכיינו כרי או רידיא • ובגמרא פ"ק דתעניות תניא ר' אליעזר
 אומר כל העולם כולו ממי חוקיינוס שותה שנאמר ואך יעלה
 מן הארץ ח"ל ר' יהושע והלא מימי חוקיינוס מלוחים הם ח"ל
 מתמקים הם בעיני ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים
 העליונים הוא שותה • שאל למטר הטמים מפתח מים ע"ב •
 ולפי מה שאמרנו אלו ואלו דברי חלקים חיים שהגשמים שהם
 מאוגר טוב שהם ע"י הקב"ה הם ממיומי העליונים שאינם נריכי'
 תיקון שהם מתוקים מעננם והגשמים שאינם מאוגר טוב שהם
 ע"י שלוח הם ממיומי חוקיינוס והם מלוחים ומתמקים בעיני •
 ודאימי בילקוט פרשת בראשית עלה דקרא דאיד יעלה מן הארץ
 דבזמן שישראל עופים רגונו של מקום הם שותי' ממים העליוני'
 אך בזמן שאין ישראל עופים רגונו של מקום הם שותים מימי
 חוקיינוס והן הדברים שאמרנו •

והנה

לפי מה שאמרנו שיש שני מיני גשמים האחד הוא
 מאוגר טוב ומפתח זה לא נחסר לשלוח אלא הוא
 ביד הקב"ה והב' מאוגר שאינו טוב ומפתח זה נחסר לשלוח מה
 שהקטנה אחכ השתא לוטא דמסה לא מקיימא כו' קוביא
 מעיקרא ליתא דמס' שאמר מסה רבינו דבהיותם עובדי ע"ז
 ועבר את הטמים היינו שלא ירדו גשמים מאוגר טוב דהכי
 קאמר ועבר את הטמים דומיא דמה שהבטיח דבהיותינו עופים
 רגונו של מקום יפתח ה' לך את אוגרו הטוב את השמי' לזה בא
 ואת' דבהיותם עובדי ע"ז ועבר את הטמים אבל לעולם דאפטר
 שירדו גשמים אך יהיו מאוגר אחר שאינו אוגר טוב והגשמים
 שהיו בזמן לא היו מאוגר טוב כי אם מאוגר אחר • וכו' נוחח
 מה שאמר אליהו ח"ה אש יהיה השנים האלה טל ומטר מטום
 דאיהו הכרית דע"ב גשמים הללו אינם מאוגר טוב שהיו עובדי
 ע"ז היו וכתיב ועבר את הטמים אלא ודאי דאינם מאוגר טוב
 ומטום הכי אמר ח"ה אש יהיה השנים האלה טל ומטר מטום
 דגשמים הללו שאינם מאוגר טוב נחסרו לשלוח ומס' לקח
 מפתח של גשמים הללו בידו וכו' נתייבבה קוטיה הראב"ד
 וכמבואר •

והנה

בזמן שהגשמים יורדין ואין אנו יודעין אם הם
 מאוגר טוב או לא גריך לידע מה הוא המבחן והנה
 בזמן שישראל עופים רגונו של מקום אז מלתא דפטיטא היא
 דגשמים הם מאוגר טוב וכן להפך אך בזמן שאין אנו יודעין
 אם עופים רגונו או לא ואנו רואין גשמים יורדין המבחן לידע
 אם גשמים הללו הם מאוגר טוב או לא דבר זה מתורנו של
 הראב"ד למדנו אותו שהקטנה עלה דמומרא דרבו יוחנן דב'
 מפתחות לא נחסרו לשלוח אחאי לא חשיב פורענותי כל רעעים
 דכתיב פתח ה' את אוגרו ויוציא את כלי זעמו ותי' דרא' דלא
 חשיב פורענותן של רעע' מטום דאטכחו פורענותם של רעעים
 ע"י שלוח כדכתיב ויגא מלאך ה' ויגא במחנה אשור וכו' ורא' דכתי'
 פתח ה' את אוגרו ויוציא את כלי זעמו לכלותם קאמר ואפטר
 שאין כלותם ע"י שלוח כי אם ביד הבורא כי אז יהיה המכונן
 חזק ונ"ל לפי שאינה אלא ליום הדיון ואינו חמיד מטום הכי לא
 חשיב ליה עב' ד' ועיין מה שכתבנו בזה
 בדרך ענב •

באופן

וזהו סמימו בנמר' יכבו ליה אקלידא דמשרא לזה מיר' דהענר'
 הגשמים נעשה ע"י שלוח הכל כתיבת הגשמים אינו נעשה ע"י
 שלוח ועובדה דאליהו היה הענר' הגשמים אבל לעולם דהדריקי'
 ע"י מפתח ממים ומורידים גשמים דהקב"ה שותע מפתח'
 ועושה רגונו ע"י ענמו • ומס' ש' יפה כב' ד' הקטנה ע"ד הראב"ד
 הללו וכתב דהענרת הגשמים נמי נקרא מסיבת הענפת
 יע"ש •

והנה

בעיקר קוטיה הראב"ד אפטר למרן עם ההיא
 דאמרי' פ"ב דבתרא ח"ר חסדא מיום שחרב בית
 המקדש אין הגשמים יורדין מאוגר טוב • שאל יפתח ה' לך את
 אוגרו הטוב בזמן שישראל עופים רגונו של מקום וישראל שרויין
 על אדמתם גשמים יורדים מאוגר טוב בזמן שאין יס' שרויין על
 אדמתם אין גשמים יורדים מאוגר טוב • נמינו למדין דליריד'
 גשמים מאוגר טוב בעינן ב' תנאים חדא סיהי עופים רגונו
 של מקום וזאת שנית סיהי שרויין על אדמתם ואע"ג דלא
 מייטי ראיא אלא לתנאי דבעי' סיהי שרויין על אדמתם דהיינו
 מדכתיב מטר ארנך ולא לאידך תנאה היינו מטום דהך מלתא
 דפטיטא היא דהא הך קרא קאי על מאי דכתיב ויהי אש שמוע
 תשמע בקול ה' אלקיך אש עשית כל זה יפתח ה' לך את אוגרו
 הטוב כרי מבואר דהבטחה זו דירידת גשמי' מאוגר טוב הוא
 דוקא כשעופים רגונו אלא דאידך תנאה דבעי' סיהי שרויין על
 אדמתו אינו מבואר בכמוב היגרך ר"ח ללמדנו תנאי זה מדכתי'
 לתת מטר ארנך • הכלל העולה דאיכא שני אוגרות דגשמים
 אוגר טוב ואוגר שאינו טוב וא"כ אפטר ל' דהא דאמרי' דמפתח
 של גשמים לא נחסר לשלוח היינו דוקא מפתח דאוגר טוב אבל
 אידך מפתח דגשמים שאינם מאוגר טוב נחסר לשלוח דהא קרא
 דתיבניה ילפינן דמפתח דגשמים לא נחסר לשלוח לא מיידי אלא
 בגשמים דאוגר טוב כדכתיב יפתח ה' לך את אוגרו הטוב למת
 מטר ארנך •

ומלבד

שדברים הללו מגד ענמם ניתנו ליאחר עוד יש
 להכריח חילוק זה מההיא דאמרי' פ"ק דתעניות
 תנו רבנן אז נבראת תחלה וכל העולם כולו לבסוף וכו' ארן
 ישראל משקה אותה הקב"ה בענמו וכל העולם כולו ע"י שלוח
 כאל' הנותן מטר על פני ארץ וטולה מים על פני חובות הרי
 הדבר מבואר מתפתח של גשמים של כל העולם נחסר לשלוח
 וטעמא דמלתא מטום דודאי הא דאמרינו דהא מפקה אותה
 הקב"ה בענמו הוא דוקא בזמן שישראל שרויין על אדמתם לא
 בזמן שרוים אוכלי' נחלותיה דלא יתכן שהב"ה בענמו יסקה
 לגוים המתקדים בהיכלו וכיון דישראל שרויין על אדמתם
 ועופים רגונו של מקום הגשמים הם מאוגר טוב ומטום הכי
 הקב"ה משקה בענמו מטום דמפתח זה דאוגר טוב לא נחסר
 לשלוח אבל כשהוא משקה לכל העולם דאינם מאוגר טוב
 אפילו בזמן שישראל עופים רגונו של מקום כדכתיב ארנך דהיינו
 ארץ ישראל משקה על ידי שלוח מטום דגשמים הללו שאינם
 מאוגר טוב מפתח שלהם נחסר לשלוח ובסוף פ"ב דתעניות
 אמרינו אומר רבה לדידי חזי לי האי רידיא כו' ופרס' האי
 רידיא מלאך הממונה על הגשמים כך שמו • הרי מבואר שיש
 מלאך ממונה על הגשמים וכן בפ"ק דיומא אמרינו ויש
 אומרים אף רידיא ופרס' מלאך הממונה על הסקית הארץ כו'
 יע"ש •

וראיתי

למס' כפ"ב דנדה שהביאו אגדה זו דשלשה
 מפתחות לא נחסרו לשלוח וכמוב בסוף דבריה'
 ואף כרי שהיא שר מיטרה אינו עושה אלא ברשות הקב"ה •
 ודבריהם המוהים הם בעיני דאטו ידקומי שר על כד וגבריאל
 שר

באופן

שלמדנו שכל דבר שהוא ע"י הקב"ה בעצמו הוא בתכלית מה שאפשר הנה כי כן לענין הנכס שאמרנו לידע הפכפך אם הנשמים הם מאונר טוב או מאונר רע הנה הוא גם כן בזה האופן לאם הנשמים הם מרובים ויש שפע גדול או ודאי שהם מאונר טוב וכיון דהם מאונר טוב הוא בתכלית מה שאפשר אבל כשהנשמים אינם מרובים אז הם ע"י שליח • וכבר ביארנו שפתח של נשמי שאינם מאונר טוב נחסר לשליח •

ובזה

נכח לכונת התאמת והנה דבר ידוע הוא שאחאב היה חכם גדול וכדאיתא בפרק חלק שהיה שונה פ"ה פנים בתורת הכהנים • והנה אם היה מוכריע אחאב ללשונת דמשה לא נתקיימה משום דאנו רואים לאיכא נשמים פעולם ומה אחר דבזמן דעובדים ע"י ועבר את השמים • כבר ידע אחאב שאלוהים היה רוחא קדושא וז' בנקל משום דכבר ידע שיש שני מיני נשמים האחד מאונר טוב והשני מאונר רע ויהיו נשמים ומה שאמר משה רבינו ועבר את השמים היינו שלא ירדו נשמים מאונר טוב והנשמים שהיו בזה אחאב לא היו מאונר טוב • ולזה בא אחאב והכליע תירוץ זה בתוך קדושתו ואמר לוותא דמשה לא נתקיימה דאלו משה אחר וסרתם ועבדתם אלקים אחרים ועבר את הכתוב ולא יהיה מטר והיה נכדא ארץ על כל תלב ותלב ע"י ולא שבק ליה מטרע לתיוול מיסנד ליה בלומר מריבווי הנשמי שהיו בתכלית הדיבוי וכמו שפרשנו ורבווי נשמים כאלו ע"כ הם ע"י של הקב"ה דכל דבר שהוא על ידו הוא כסופע גדול וכיון שהוא על ידו הם מאונר טוב ומשום הכי משקה על ידו לפי שפתח זה דלונר טוב לא נחסר לשליח ואם כן נמצא דקללת משה לא נתקיימה שהרי אנו רואים שאפי' בזמן שעובדים ע"י יורדין הנשמים מאונר טוב • ואלוהו זכור לטוב הבין כונתו של אחאב ואמר לו הו' ה' אלקי ישראל אם יהיה הנשים האלה של ומטר כי אם לפי דברי ואם כן ע"כ שלא בטובתך תריך אתה להודות שנשמים הללו אינם מאונר טוב שהנשמים של אונר טוב כבר נעצרו משני קללתו של משה דאי אמרת כשלמח דנשמים הללו אינם מאונר טוב כיחא שאני עונר אותם ולוקח המעשה בידיו וכמו שאמרנו יהבו ליה אקלירא דמטרא לפי שנשמים שאינם מאונר טוב מפתח שלהם נחסר לשליח אבל כפי דבריך שאתה רונה להכריח מנד דכיו הנשמים שנשמי' הללו הם מאונר טוב איך אני עונר אותם ולוקח המעשה בידיו והלא מפתח דנשמים דלונר טוב לא נחסר לשליח כדכתיב ופתח ה' לך את אונרו הטוב באופן שקושת הראב"ד ודברי אליהו זכור לטוב הם שפה אחת ודברים אחרים •

ועל

פי' הקדמה זו יובן מאי דאמרין בסוף פרק חלק דרש"י ההוא גלילאה קמיה דרב חסדא משל דליליהו למה הדבר דומה לנכדא דטרקיה לנליה ואכדיה למסתחיה ע"כ • ועירט רש"י דטרקיה לנליה עסנר עשר שלו ואכדיה למסתחיה כך עשה אליהו נטל מפתח של נשמים שהיה הסער ולבסוף אבד מפתח של נשמים שלא נפתח הסער על ידו דכתיב לך הראה אל אחאב ואתנה מטר ולא כתיב ופתח מטר ע"כ • ויש לדקדק דמה הפרש יש בין אומריו ואתנה מטר לאומריו ופתח מטר והלא אפילו אם היה אומר ופתח מטר הנשמים מטר על פני ארץ הוא הקב"ה דליליהו איך לו אונרות מטר ועוד דע"כ הונרך התקום לאלוהו שהיה הדבר ברובו כדי שתקיים שבושתו שאמר חי ה' אם יהיה הנשים האלה של ומטר כי אם לפי דברי ואם לא היה הדבר ברובו אלא יתקבל היה בא לדי שבושת שקר וא"כ נמצא שהסער נפתח על ידו דליליהו ואם כן תוה ליה למימר לך הראה אל אחאב ופתח מטר • אך עם מה שאמרנו כיחא דמה

עסנר

שעבר אליהו היינו מפתח של נשמים שאינם מאונר טוב לפי שהנשמי' שהיו מאונר טוב איך בידו דליליהו לפיכך לפי שאומר מפתח לא נחסר לשליח וכשאתר לוי הקב"ה לאלוהו לך הראה אל אחאב ואתנה מטר כונתו הייתה שאין לו כורך במפתח שהוא בידך להוריד נשמים לפי שהיה רונה להוריד נשמים מאונר טוב שהוא בידו של הקב"ה והוא שאם ואתנה מטר דומה למה שאמרנו שארץ ישראל משקה אותה הקב"ה בעצמו מדכתיב הנותן מטר על פני ארץ הכי כפי מדקאמר ואתנה מטר הוא בעצמו והיינו מאונר טוב וטעמא דמלתא לפי שפנה התקום שכוונה פעולתו שיעשה אליהו בהריגת כהני הכעל יחזרו ישראל בתשובה ויעשו כולם פ"ה אחד ויאמרו ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים וכיון שהם עושים רגובו של תקום הנשמים יורדים מאונר טוב וא"כ נמצא שלא הונרך התקום למפתח שלקח איהו בשבושתו והיינו דקאמר שדומה איהולנכדא דטרקיה לנליה ואכדיה למסתחיה ה"כ חשיב כאילו נאבד מפתחיה דליליהו שהרי לא הונרך התקום למסתחיה דליליהו : והנה לכאורה יקשה למה שאמרנו לדעת רש"י דאמרנו ואתנה מטר רונה לומר מאונר טוב שהוא על ידי הקב"ה שלא נחסר מפתח שלו לשליח וחוקנו ורועותיו מתאי דאמרין דאי' משקה אותה הקב"ה בעצמו וילפינן לה מדכתי' הנותן מטר על פני ארץ דהא כתיב ונתתי מטר ארצכם בעתו ואמרין בספרי ונתתי אני בעצמי ולא על ידי שליח אימתי ארצכם ולא בשאר הארצות וקרא תיירי בזמן שישראל אינם עושים רגובו של תקום וכדאמרין בפ"ו דברכות אמר ר' שמעון בן יוחאי בזמן שי"ט עושים רגובו של תקום מלאכתו נעשית ע"י אחרים ובזמן שאין ישראל עושים רגובו של תקום מלאכתו נעשית ע"י עצמך שנאמר ואספת דגנך ע"כ הרי דמוקינן לקרא דואספת את דגנך בזמן שאין ישראל עושים רגובו של תקום ואם כן היכי קאמר ונתתי מטר ארצכם והלא כבר בדרנו דבזמן שאין ישראל עושים רגובו של תקום איך הנשמים יורדים מאונר טוב •

וקודם

כל דבר יש לתמוה בסוגיא זו דכדכד' דהיכי מוקמינן לקרא בזמן שאין ישראל עושים רגובו של תקום והרי בתחלת הפרשה כתיב והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם וגומר ואם כן איך לך עושים רגובו של תקום גדול מזה וכבר תמהו המפרשים בקושיא הלז • ועוד איך מדקדק דפרשת שמע כתיב בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך ואלו כפ"ה יהיה אם שמוע כתיב בכל לבבכם ובכל נפשכם ואלו בכל מאדכם לא כתיב • והנה לפי פשטן של דברים א' פטר לומר עם היהא דאמרין בפרק ב' דפסחים תניא רבי אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך אם יש לך אדם שממונו חביב עליו מנופו לכך נאמר בכל מאדך ולפי זה בפרשת שמע שהיא אזהרה ליחיד אינטריך לומר בכל מאדך לפי שאפשר שימצא איזה יחיד אשר לבו בל עמו וחביב עליו ממונו יותר שנופו לכך נאמר בכל מאדך אבל בפרשת והיה אם שמוע שהיא אזהרה לרבים לא יתכן שרבים יוכלו בסכרא זאת הנפסדת שהיה ממונם חביב עליהם יותר מנופם ומשום הכי לא אינטריך לומר בכל מאדכם דכיון דכתיב בכל נפשכם מכל שכן בכל מאדכם אך לפי דרכינו יובן באופן אחר • עוד יש לדקדק דמה שסיים הפסוק ונתתי עשב בשדך לכהתקן ואמרין בספרי עשב בשדך שלא מטרע להביא עשב מן המדבר וכבר הביא רש"י דרשא זו בפירושו והוכרחו לזה מפני שאררבה יותר טוב היה שבשדה שלי שהוא זורע בו זרעים ואילנות שלא יזיח עשב לכהתקן אלא עשב הכהתקן יביאי איתו מתקום שאינו בר זריעה לזה הונכרו לומר שגם זה בכלל ברכה שלא יהיה להם

שורח

בחי' • אך לפי אותה סוגיא דמנחות נראה דפשיטא דמי טלוינו
אוכל פירותיו טבלין אינו מכרוו עליו לשבח אבל הכא מיירי
דמי טהיה יכול למתא טנדקי כדי ליפטר מן המעשר ואינו עושה
וכבר נתבאר כמה כאמרו גזיה מטום בעלי כוסין טעמיה סיס
לו קרקע' הרבה הם על זמנא ומקם טנדקי ליפטר מן המעשר
וכבר נתבאר גם כן בכל דבר טהא טרהסיא זילא ביה מלמא
לעטיר לבקם טנדקי כדי ליפטר מן המעשר אבל דבר טהוא
בגנא נחמד העטיר דמקם טנדקי ליפטר מן המעשר ועל זה
אמר רבי יוחנן דעטיר דדרבו לחוס על רוב טעטרותיו ומעטר
פירותיו בגנא דלא זילא ביה מלמא והיה יכול לבקם טנדקי
לפטור פירותיו על זה הקב"ה מכרוו עליו לשבח ואומר ראו
בריה טים לי בעולמי דאף טהוא עטיר והוא בגנא דלא זילא
ביה מלמא אפילו הכי אינו מקם טנדקי לפטור פירותיו אלא
אדרבה מחייב אותם במעטר ומעטר פירותיו וכדפתיבנא •

והנה כדון זה המירוה נהוי דפוטור מן המורה נחלקו בזה
אבות העולם דכונת הטור הוא טזה לא נאמר אלא
בישראל טמכר פירותיו לנוי אף לאחר טהביאו טליס ומרחם גוי
בטטרו מן המעטר אבל גוי הממרח פירות ישראל טלא מכרם
לנוי לא נפטרו אף הרמב"ם זל חולק בזה וס' דאף גוי הממרח
פירותיו טל ישראל טלא מכרם לנוי נפטרו מן המעטר וכמבואר
בדבריו בט"א מהלכות תרומות יע"ט • וראיתי להרב בעל בית
חדש טרגה להכריח סברת הטור מהא דאמרינן בדפון טישראל
עושים רבנו טל מקום מלאכתם נעטית על ידי אחרים אלא
משמע דכל מלאכתם נעטית עז גוים ואין בזה טום נד לפוטורן
מתרומות ומעטרות ולידי לא קשיא כלל להר"ם מסוגיא זו חדא
דע"כ לא קאמר הר"ם דאף בפירות ישראל מירוה נהוי פוטור זא
בגוי הממרח ברשות ישראל אבל בגוי הממרח טלא ברשות יכרא
אף הר"ם מודה דאינו פוטור ויש בזה אריות דברים אין כאן
מקומם וכבר פיר' דר"ק בקרא דועמדו ודים דהיינו מעמלן וא"כ
לא נפטרו פירותיה' מהמעטר ועוד דאחי דפוטור אינו טא מירוה
טהוא א' מהמלאכות אבל טאר המלאכות דהיינו חדש וזרע וקצר
ועטר ודם וצירד וטון והרקיד כל אלו אינם פוטרים מהמעטר
ואם כן הא אינטריכו הניים טיעטו לנו מלאכות אלו •

ומעתה נבא לבנות הכתוב על פי סגדת הרמב"ם זל והיה
אם טמוע טתמעו אל מנזיה וגומר אהבה את ה'
אלהיכם בכל לבבכם וכל נפשכם טתמם דריקים אבל בכל
מאדכם לא קאמר לפי טכחמנוס אין להם אהבה ולא טח' טים
בהם עון אטם טהא אלא טמבקים טנדקי ליפטר מן המנזיה
בטביל ממונס וכהיה דאמרינן הטם דמכניסים פירותיהם דרך
גנות וקרפיסין כדי לפטורו מהמעטר בטביל כהסים על ממונס
לזה אמר ונתתי מטור ארבעם עתו כלומר אל יעלה בדעתכם
טיענרו הטמים מלהוריד מטור וכהיה דאמרינן בט"ק דתעניות
אמר רב חסדא אין הנסמים נענרו' אלא בטביל ביטול תרומות
דמעכרות טנאחר ביה גם חוס וצולו מימי טלנ ותנא דבי רבי
יפתעל בטביל דברים טניויתו אטכס בימות החמה ולא עטיתם
נזלו ומכס מימי טלנ ע"כ • וזהו בא הכתוב לומר דהא לימא
דהסם מיירי במי טחויב פמעטר ואינו מפרים אבל במי טעוטה
טנדקי כדי להפטור מן המעטר אינו בכלל סוג זה ואין הטמים
נענדים מלהוריד מטור בטביל זה ולזה אמר ונתתי מטור ארבעם
דמלמד טאין הטמים נענדים זאת ועוד אינו כותן המטר טהוא
מאונר טיב טאינו נמטר לטליח אף דעע מה אעשה לך ואספת
דינג טלא אמן לך אותה ברכה דועמדו והים טאוך אתך לך
זדים טהיו עובדי' אותך להנניח לך מחבולה אחרת כדי להפטור
מן המעטרות דסייעו טפטלח איתם טיעטו המירוה כדי טיפטר
דככלמא

טורה לילך למדבר להביא עטם לכהמה • ונתתני דאם כן אין
כדר לפסוק זה דמתחלה כתיב ונתתי מטור ארבעם עתו טהוא
בזמן טישראל דריקים וכמבואר ואחר כך כתיב ואספת דנגד
דמיירי בזמן טאין ישראל עושים רבנו טל מקום ואחר כך חזר
הכתוב ואחר ונתתי עטם בטדך טכפי דברי רז"ל מיירי בזמן
טישראל עושים רבנו טל מקום טהבטיחם הכתוב כלא יטרוהו
לילך למדבר להביא עטם לכהמה ואם כן הכתוב מיירי במלך
והדיוט ומלך •

ונראה דיוכן עס מאי דכתבו התוספות טס דהאי דאמרינן
דקרא דואספת דמיירי באינם עושים רבנו טל
מקום לעולם דמיירי בעושים רבנו אלא טאינו עושים רבנו טל
כך ואינם דריקים גמורים והכריחו זה ממאי דאמרינן כתיב
ואספת דנני וכתיב ואספת דנגד ומירנו כאן בזמן טישראל
עושים רבנו טל מקום כאן בזמן טאין ישראל עושים רבנו טרי
דדבר תוכרח דמלכתוב דנגד דמיירי בדריקים אלא טכטביל
טהינם עושים רבנו טל כך כתיב ואספת • והנה סמוך למאמר
זה אמרינן א"ר יוחנן מטום רבי יהודה בר אלעאי בא וראה
מה בין דורות הראשונים לדורות אחרונים דורות הראשונים
היו מכניסין פירותיהן דרך טרקטתין כדי לחייב במעטר דורות
האחרונים היו מכניסין פירותיהן דרך גנות והלרות כדי לפוטורן
ען המעטר דא' ר יוחנן אפין טטבל מתחייב במעטר עד טיראה
פני הבית דכתיב בערתי הקדש מן הבית ע"כ • ולפי זה מאי
דאמרינן דהך אינם עושים רבנו דמיירי בדריקים הכונה היא
דמבקים טנדקי כדי ליפטר מן המנזיה כגון זה דמכניסין
פירותיהם דרך גנות כדי לפוטורם מן המעטר דאף טהדון כך
היה דכתיב בערתי הקדש מן הבית מ"ח אין טסק טאין זה רבנו
טל מקום דודאי רבנו טל מקום הוא טתחייבו במעטר כדי
טטביל חלקם הכהני הלויים טהם ממרתיה' ה' וכדאמרו בפ' המכלת
דמלאכה אטכחיה לרב קטינא דמיכסי טדינא אחר ליה קטינא
קטינא טדינא בקייטא וטרכלא בסיתא זינית מה טהא עליה
ואצרי דהכי קאמר ליה טנדקי למיפטר נפטך מנינית דהי טאך
טהדון כן הוא דסדינא בקייטא וטרכלא בסתווא טטורים מן
הניוית מ"ח אינו מן הראוי לבקם טנדקי ליפטר ממנזיה טהם
טטרי מלכת דמתנא מנזיה זינית טמע טינה דרבנו הוא טנקיים
מנזיה זינית והמבקים טנדקי ליפטר ממנזיה קרא אינו עושה
רבנו טל מקום והמבקים טנדקי לקיים מנזיה ה' נקרא עושה
רבנו טל מקום וכבר האריך בזה הרב בעל העקידה זכנא ככל
אמר אמרנו יע"ט • ובפ' דמנחות אמרינן דדבר טורה מידות
נהוי פוטור מן המעטר אלא דמכמים גזרו דמירוה נהוי לא יטטור
גזרה מטום בעלי כוסין ופרטן בעלי כוסין טים להם קרקעות
הרבה וחטים על רוב המעטרן ויתגזבו לגוים ויתרחוהו ומפקע
מתעטר • והקטו לזה חי הכי גבי חלה נמי ליגזור דלגזול גוי
לא ליפטר מטום בעלי כוסין ומירנו חלה אפטר דאפי ליה פחות
מה' רביעיס והקטו תרומה נמי אפטר דעבוד כר' איטעוה דאחר
מגדים אדם על טבוותו ומכניסה בתוך טלה ומירנו הטם
פדהסיא זילא ביה מלמא טכא בגנא לא זילא ביה מלמא •

ובזה יוכן מאי דאמרינן בקרא ערבי פסחים אחר ר' יוחנן
ג' הקב"ה מכרוו עליהם בכל יום על רווק הדר בכרך
ואינו חוטא ועל עני המאור אבייה לבעליו ועל עטור המעטר
פירותיו בגנא ע"כ ופירש דס' מכרוו עליהם לטבת ע"כ • ויש
לפתוח למה אין הקב"ה מכרוו על העני המעטר פירותיו ועוד
דמה טכא הוא זה המעטר פירותיו בגנא ואינו אוכל טבלין
טהם מיתיה עדי טמים ואם כן מי טים לו ערלה וכלאו הכרם
ואינו נהנה מהם יברונו עליו ואם כן כל היום כולו כרווח קרי
בחי' •

לכסלמא העושים רצונו של מקום שאינם מתקשים טנדקי להפטר מהמעט' אני נותן להם זרים שיעבדו אותם לפי טעם ידי הזרים יעשו מלאכות אחרות אבל המירוץ יעשו אותם בענשם זכרתי בנא ועוד אעשה לך זכות עשב בסדך וגם זה עונש כיון שאתה מבקש טנדקי להפטר מן המעשר שאם היה העשפ נמדבר ולא בסדך היה לך תחולה אחרת להפטר מהמעשר דהיינו מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה ולא הוא בסיפא לך מלתא לפי שהיה לך טענה כיון שאין לי עשב בסדי מי יוכל לטרוד במדבר לבקש עשב לכך אחר ונתתי עשב בסדך דהשתא כסיפא לך מלתא טובא מאחר שיש לך עשב בסדך למה אתה מכניס תבואתך במוץ שלה באופן דכל הכתוב הוא מיידי בחד נוונא דהיינו שהם נדקיים אלא טעושים טנדקי להפטר מן המעשר והקב"ה מפר מחשבות ערותים לכלתי טעמינה ידיהם תוסיף אבל לעולם הם עובדים את ה' כל לבבם וככל נפשם ומס'ה אחר ונתתי מטר ארבעה דהיינו מאונר טוב שלא נמטר מפתח שלו לסליח •

ובזה

יוצן מאי דאמרינן בפ"ג דתעניות כשאמרו לחוני המעגל שימלל שירדו נשמים וענ עונה ועמד צתוכה ואמר לפניו רבונו של עולם בניך סמו פניהם לפניי כאני ככן בית לפניך נכבד אני בשמך הגדול סמיני זו מלאך ע"ד שתרחה על בניך כו' וירדו לכסוף נשמי רגוון ברבא וגדבה כו' וסלא לו שמעון בן טטח אלמלא חוני אתה נזורני עליו כדוי סלא היו שנים כסני אליהו שמתחת של נשמים בידו לא נמלא סס שמים מתחלל על ידך ע"כ • ופרש' שאם אליהו היה נכבד שלא יהיה מטר ואתה נכבעת סמיני אתה זו עד שירדו נשמים נמלא סס שמים מתחלל דזה או זה באים לידי טבועת סוא ע"כ • ויש לדקדק דזה אינו נקרא חילול סס שמים ולא היה ליה למימר לא נמלא שאתה מכס בא לידי טבועת סוא • עוד יס לדקדק בדברי שמעון בן טטח דאמר אלו היו שנים כסני אליהו דמה ענין הסנים לכאן לא הוא ליה למימר לא או אדם כאליהו היה נכבד לא נמלא סס שמים מתחלל אך כפי דרכינו אתי שפיר דאליהו המפתח של נשמים טלקח לא היה מאונר טוב לפי שמפתח של אונר טוב לא נחסר לסליח ואם כן הפטר היה למקום לקיים טבועת סיייה וימלא כסביל חוני נשמים מאונר טוב טעל איתו אונר לא היה יכול אליהו ליטבע לפי סאותו מפתח לא נמטר לסליח אך טענת שמעון בן טטח היא אלו שנים כסני אליהו שהיה יוכוח כיון שאב ואליהו דאחב היה רונה להכריח דלטותא דמסה לא נתקיימה מטענת ריבוי הנשמי' והיה רונה לו' שהנשמי' שבזמנו היו מאונר טוב וכמו שאמרנו ואליהו סכל מחשבתו זאמר כנתקיימה קללת משה והנשמים שבזמנו לא היו מאונר טוב והכריח הדבר ממה טלקח מפתח של נשמים ואם כן אם היה מוריד נשמים מאונר טוב כסביל טבועתו של חוני נמלא סס שמים מתחלל שיחזיק אחבב בסבתו שיאמר דקללתו של משה רבינו לא נתקיימה ואותם הנשמים שבזמנו הם מאונר טוב וראיה לדבר שלא הועיל טבועת אליהו לפי שהיו מאונר טוב ואותו המפתח לא נחסר לסליח ואין לך חילול ה' גדול מזה •

או

כאמר באופן אחר על פי דרכו של רש"י שפירשתי דנמלא סס שמים מתחלל הוא כאחד מהם היה בא לידי טבועת סוא ונדקדק עוד בנה כאמר **למיון** בן טטח אבל מה אעשה' שאתה כבן המתחטא לפניי אצוי ועושה לו רצונו דאם חוני המעגל היה חייב כדוי למה כסביל תוארים הללו נמכס מלגדותו ואם כונתו היא דלפי שהיה אדם גדול לא רנה לכדומו וכדאיתא בספך אלו מנלחין אחר ר"ל מ"ה ספך אין מנדון אותו כפרהסיא שנאמר וכל יצו לא היה לו לומר אלא אבל מה אעשה שאתה אדם גדול

יב א יג בתורה

במרה וכדאמרינן נהירו לך הני שמעשתא כספני חוני המעגל ועוד דלנע' אומרי' לו הכבד ושב ככיתך וכמו שכתבו הפוסקים ז"ל • אבל כדאם שכונתו של שמעון בן טטח היא לפי שמנינו שכניסרסא אינם עושים רצונו של מקום אין הנשמים יורדי מאונר טוב ולזה אחר אלו שנים כסני אליהו שנמנעו הנשמים מאונר טוב ומפתח של אונר אחר הוא ביד אליהו לא נמלא סלא אחד מכס בא לידי טבועת סוא דאי אחרת כסלמא סלא היו הנשים כסני אליהו שנמנעו הנשמים מאונר טוב היו יכולים להתקיים כ' הסבועות כסביל חוני היה מוריד נשמים מאונר טוב אבל אלו שנים כסני אליהו אחד מכס בא לידי טבועת סוא אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפניי המקו' ועושה לך הנגזר כבן המתחטא לפניי אצוי ועושה לו רצונו סכל מה ססואל מאביו נותן לו הוליביו לרחוק בחמיו ועושה לו שוטפני כנונן ועושה לו תן לי' אנושים ונותן לו וגם אתה לפניי המקום כל מה שאתה רונה נותן לך שאפילו היו שנים כסני אליהו וקיימה רונה שירדו נשמים מאונר טוב היית מורידם וכיון שאתה יודע בעצמך שיש לך מעלה כזו סכל מה שאתה רונה המקום מקיים דברך נמלא שאתה בטוח כסנכטעט שאפילו שנים כסני אליהו לא היה סוס אחד מכס בא לידי טבועת סוא • ושמעון בן טטח ידע כל זה מהוועטה שאירע סכתלה נענה חוני והתחילו הנשמי' שיטפין ואמר לא כף סלתי אלא נשמי בורות שיחין ומערות והתחילו ליהד בועף וזמר ואמר לא כף סלתי אלא נשמי רגון ברכה ונדבה שהם נשמים מאונר טוב • הרי שאף סכתלה לא ירדו נשמים מאונר טוב מכל מקום היה חוני כבן המתחטא לפניי אצוי סכל מה שרונה נותן לו אף חוני לא רנה כנשמים שאינם מאונר טוב אלא כנשמים שהם מאונר טוב שהם נשמי רגון ברטה וגדבה ועושה המקום רגוון נמלא שחוני הוא בטוח שאפילו שנים כסני אליהו אין אחד מכס בא לידי טבועת סוא • והו סלחו לו בני לספת הנזית עליך נאמר ותנור אומר ויקס לך ועל דרכיך ננה אור ע"כ • ומנינו שהנשמים נקראו אור כדאמרינן בפ"ק דתעניות א"ר אמי אין הנשמים נעפרים לא כסביל גול שנאמר הן על פנים כס' אור ואין אור אלא נשמים שנאמר יפן עליו ענן אורו • וכונת דמלבד דתנור או' ויקס לך יתר ע"כ על דרכיך ננה אור כלמי' שהנשמי' באו כפי דרכיך שאתה עושה רצונו כל מקו' כלומר ספאו הנשמי' מאונר טוב ולא כפי דרכיך רדור אלא על דרכיך ננה אור דהיינו נשמי רגון ברטה וגדבה •

הלא

מעשה עת האסך ואסימה עיני למאמר הקודם הוא אחר גדול יום הנשמים כאפילו ישועה פרה ויבה בו ופרש' מליני זכות כננסין לפייו פיוס הנשמים שזכור לי' שועה מתוך טעת רגון הוא • הרי כדאי שגוס הנשמים הוא טעת רגון • ואיכא למידק מהא דאמרינן בפ"ו טוערין דף ל"ב כבא לא גזר טעניתא ביומא דטיבא מטוס שנאמר ככוח בטנו לך מעבור מפלה וכבר עמד על זה הרב מהר"ם ופה סדה כראית פרהש זכ"ס ד' ד"ה סהיא ותירץ דיש לחלק דתמס כענו לחוד כלא נשמים • ואפטר טהו כונח ככתוב באיוב סו' ל"ח תפדים לטב קולך ושפעת מים פתסך ודוק •

דרך הערבה דרוש ב"ב

כבילהא

פרטת ותדו ואל ואתם תהיו לי מחלכת כהנים כביכול איני מטמיר ואיני מטלית עליכם אלא אני וכן הוא אומר הנה לא יגוס ולא ישן שומר ישראל •

מארהב

ה' ישראל לסגולתו לפיכך הרבה להם תורה דרכיה דרכי כועס וכל נתיבותיה שלום כיכול הכתוב

יג ל